

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΕΙΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΑ΄ • ΤΕΥΧΟΣ 10 • ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2001

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΑΠΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΕΘΝΕΙΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ

Ευαγγέλιου Δ. Θεοδώρου

σελ. 3-6

ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΑΤΗΧΗΣΗ

Άρχιμανδρίτου Άγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

σελ. 7-8

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥΣ

Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου

σελ. 9-10

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Ιωάννου Φουντούλη, Καθηγητού Πανεπιστημίου

σελ. 11-12

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

σελ. 13-14

ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

σελ. 15-18

ΝΑΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΣΤΗΝ ΚΑΡΑΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΥΟΡΚΗΣ

Σέργιου Βοϊλα

σελ. 19-20

Η ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΑΣ ΣΤΗΝ ΕΝΟΡΙΑ

Πρεσβυτέρου Αναστασίας Πανουσοπούλου

σελ. 21-22

Η ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ ΤΗΣ ΚΙΒΩΤΟΥ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Χρήστου Καραγιάννη

σελ. 23-26

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Άρχιμανδρίτου Χρυσόστομου Τριανταφύλλου

σελ. 27

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Μανώλη Μελινοῦ

σελ. 28-29

Ο ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ ΠΑΠΑ-ΜΑΡΙΟΣ ΔΑΠΕΡΓΟΛΑΣ

Γ.Μ. Χατζηφώτη

σελ. 29

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΑ

σελ. 30-31

ΕΞΟΦΥΛΛΟ

Ίησοῦς Χριστός,
ἡ Εἰρήνη τοῦ κόσμου.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Μηνιαῖο περιοδικὸ γιὰ τοὺς ἱερεῖς

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 72.18.308, Fax: 72.18.336

Διεύθυνση Διαδικτύου τῆς Ἐκκλησίας

<http://www.ecclesia.gr>

Ἡλεκτρονικὴ διεύθυνση:

e-mail: iera-synodos@ecclesia.gr

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ

τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ.κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Ἰπὸ τοῦ Κλάδου Ἐκδόσεων
τῆς Ἐπικοινωνιατικῆς καὶ Μορφωτικῆς
Ἰπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Χαραμαντίδης

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Εὐάγγελος Δ. Θεοδώρου
Ὁμότ. Καθηγητῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν
Τακτικὸ μέλος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἀκαδημίας
τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῶν Τεχνῶν

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Εὐάγγελος Π. Λέκκος

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ἀριστομένης Ματσάγγας, Διδάκτωρ Παν/μίου

ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Χρήστος Καραγιάννης, Μ.Τh.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ - ΔΙΑΧΩΡΙΣΜΟΙ

ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΒΕΕ

Ἀσκληπιοῦ 80, 114 71 Ἀθήνα

Τηλ. 36.24.728, 36.01.605 - Fax: 36.01.679

web site: www.papanikolaou.gr

Ἀγάπη γιὰ τοὺς ἄλλοεθνεῖς πρόσφυγες καὶ μετανάστες

Τοῦ Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου

Οσα ἀναφέραμε στὸ προηγούμενο τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου» γιὰ τὴν πλημμυρίδα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πολιτιστικῶν ἐκδηλώσεων ἀποδεικνύουν ὅτι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους τομεῖς, στὸν ὁποῖο στρέφεται τὸ πολιτιστικὸ ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ὁ τομεὺς τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης. Οἱ παντὸς εἶδος πάσχοντες καὶ θλιβόμενοι εἶναι ἢ πρέπει νὰ εἶναι στὸ ἐπίκεντρο τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν.

Ἄλλὰ τίς τελευταῖες ἡμέρες, κατὰ τίς ὁποῖες, ἐξ ἀφορμῆς τῶν τρομοκρατικῶν κτυπημάτων στὴν Ἀμερική, ξέσπασε ἕνα καινούριο εἶδος ἰδιότυπου πολέμου καὶ γίνεται τόσος λόγος γιὰ τίς σχέσεις Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλαμισμού, καθίσταται πιὸ ἐπίκαιρο τὸ ἐρώτημα ποὺ ἤδη εἶχεν ἀρχίσει νὰ προβάλεται ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος, ὅτι ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄλλοεθνῶν μεταναστῶν καὶ προσφύγων, ποὺ ἔχουν κατακλύσει τὴν Ἑλλάδα, νομιμοποίησαν κατόπιν νομοθετικῆς ρυθμίσεως τὴν παραμονή τους καὶ ἐπομένως δὲν φοβοῦνται ἀπέλασι. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν εἶναι μουσουλμάνοι, ποὺ ἔχουν συχνὰ ἄμεση ἀνάγκη βοήθειας καὶ περιθάλψεως. Τὸ ἐρώτημα εἶναι: Πῶς θὰ ἀντιμετωπίση αὐτοὺς ἡ κοσμοῦσα τὴν Ἐκκλησία μας «Χριστιανικὴ Ἀλληλεγγύη»; Ἔως τώρα εἶχαν ὀργανωθῆ στὴν Ἱ. Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καὶ σὲ μερικὲς Ἱ. Μητροπόλεις συσσίτια γιὰ μερικοὺς ἐξ αὐτῶν. Ἄλλὰ θὰ συνεχίσῃ ἡ Ἐκκλησία νὰ τοὺς περιθάλπῃ, ὅπως περιθάλπει ἐνδεεῖς ὀρθοδό-

ξους Ἕλληνες πιστοὺς; Θὰ ὀργανώσῃ συστηματικῶς νέους εἰδικούς γι' αὐτοὺς τομεῖς εὐποιίας, ἀφοῦ αὐτοὶ εἶναι ξένοι καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀλλόθρησκοι καὶ ἀφοῦ μάλιστα μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἤδη σὲ συνεντεύξεις τους κατὰ τίς τελευταῖες ἡμέρες δηλώνουν ὅτι, ἐὰν ξεσπάσῃ «ἱερός πόλεμος» (τσιχάντ) ἐναντίον τῶν «ἀπίστων», θὰ ἐνταχθοῦν προθύμως στὶς τάξεις τῶν πολεμιστῶν ἰσλαμιστῶν;

Ἡ ἀναγκαία ἐπαγρύπνησις τῶν ἀρχῶν γιὰ τὴν ἀπομόνωσι καὶ ἐξουδετέρωσι τῶν τυχόν ἐξτρεμιστῶν μεταναστῶν δὲν ἐμποδίζει νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ἀπάντησις στὸ πολύπτυχο ἐρώτημα αὐτό, ἡ ὁποία ἔχει ἄμεση προτεραιότητα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι διαφορετικὴ ἀπὸ ἐκείνην, τὴν ὁποία μᾶς δίδουν ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ γνησία ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις. Ἄλλὰ ποῖα εἶναι ἡ ἀπάντησις αὐτή;

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἐὰν γιὰ περιόδους πολέμου ἀποδοκιμάζῃ τοὺς ἄλλοεθνεῖς καὶ ἀλλοφύλους, διέπεται κατὰ κανόνα ὑπὸ πνεύματος ἀγάπης πρὸς τοὺς εἰρηνικοὺς ξένους. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ ὑποδεικνυομένη φιλοξενία πρὸς τοὺς ταξιδεύοντες ξένους. Ὁ Ἰώβ ἔλεγεν: «Ἐξω δὲ οὐκ ἠγλίξετο ξένος, ἡ δὲ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἀνέωκτο» (Ἰώβ λα', 32).

Στὸν κατοικοῦντα ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες ξένον πρέπει νὰ ἐπιδαφιλευθῆ ἀγάπη καί, ἐὰν εἶναι ἀνάγκη, βοήθεια, ἀνάλογη πρὸς ἐκείνην, ποὺ παρέχεται στὶς πτωχὰς χῆρες καὶ στὰ ὄρφανὰ (πρόβλ. Δευτ. ιδ', 29).

Στὴν Καινὴ Διαθήκη, ἡ ὁποία ὑπερέβαλε καὶ συνεπλήρωσε τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, προ-

βάλλεται τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀπόλυτης ἀγάπης πρὸς ὅλους. Γι' αὐτὸ ὁ Adolf von Harnack (Χάρνακ) χαρακτηρίζει τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ὡς «κήρυγμα τῆς διακονοῦσης ἀγάπης καὶ παροχῆς βοήθειας» (Predigt der dienenden Liebe und der Hilfeleistung)¹. Ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἐκτείνεται καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου εἶναι σαφής: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπιηρεάζόντων καὶ διωκόντων ὑμᾶς» (Ματθ. ε', 44).

Ἡ Κ.Δ. ἀπαιτεῖ ἀπόλυτη ἀγάπη πρὸς τοὺς ξένους. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ πα-

ζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως» (Γαλ. στ', 10).

Ἡ Ἐκκλησία δὲν γνώριζε διακρίσεις ἐλλήνων, βαρβάρων. Στὸν Ποιμένα τοῦ Ἐρμᾶ ὑποδεικνύεται τὸ καθήκον τῆς χωρὶς περιορισμῶν ἀγάπης. «Παντὶ τῶ αἰτοῦντί σε δίδου καὶ μὴ ἀπαίτει»². Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης, γράφοντας πρὸς τὸν Ἀρσάκιον, ὁμολογεῖ: «Οἱ ἄθεοι Γαλιλαῖοι (δηλ. οἱ Χριστιανοί), ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν τους πτωχῶν διατρέφουν ἐπίσης καὶ τοὺς ἰδικούς μας, οἱ ὅποιοι ὅμως στεροῦνται τῆς ἰδικῆς μας προνοίας»³. Ὅπως τονίζει ὁ Χάρνακ, «αὐτὴ ἡ μαρτυρία εἶναι πολὺ σπουδαία, διότι στίς χριστιανικὲς πηγές

ραβολὴ τοῦ καλοῦ Σαμαρείτου (Λουκᾶ ι', 29-37). Ἡ περίθαλψις τῶν ξένων, κατὰ τὴ διαβεβαίωσι τοῦ Κυρίου, θὰ ἀμειψθῇ στὴν μέλλουσα κρίσι, διότι εἶναι περίθαλψις Αὐτοῦ τοῦ ἰδίου: «ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με... Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε', 35 καὶ 40).

Ὁ Ἄπ. Παῦλος τονίζει ὅτι οἱ Χριστιανοὶ εἶναι «φιλόστοργοι..., τὴν φιλοξενίαν διώκοντες» καὶ «εὐλογοῦντες τοὺς διώκοντας» (Ρωμ. ιβ', 13-15). Καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ συνιστᾷ: «τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε» (Ἑβρ. ιγ', 1-2).

Ἄς θυμηθοῦμε καὶ τὴν συνοπτικὴ ἐπιγραμματικὴ προτροπὴ τοῦ Ἄπ. Παύλου: «Ἔργα-

δὲν κατέχομε ἱκανοποιητικὸ ὑλικὸ γιὰ τὴν ἐκτεταμένη αὐτὴ πρόνοια ὑπὲρ τῶν πτωχῶν»⁴. Καὶ ὁ Τερτυλλιανός, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἐθνικούς, ἔλεγεν: «Οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ εὐσπλαγχνίαν ξοδεύουν στοὺς δρόμους (σὲ μὴ Χριστιανούς) περισσότερα ἀπὸ ὅσα ἡ θρησκεία σας ξοδεύει στοὺς (εἰδωλολατρικούς) ναοὺς»⁵.

Στίς ἐποχὲς λοιμῶν, λιμῶν καὶ λοιπῶν μεγάλων θεομηριῶν οἱ Χριστιανοὶ μὲ ὑποδειγματικὴν αὐταπάρνησι καὶ αὐτοθυσία περιέθαλπαν ὅλους τοὺς πάσχοντες ἀκόμη καὶ τοὺς ἐχθρούς των. Ὅταν τὸ 250 μαινόταν ἡ πανώλης στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ δὲν ὑπῆρχεν «οἰκία, ἐν ἧ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς»⁶, τότε, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ ἐπίσκοπος Διονύσιος, οἱ Χριστιανοὶ περιέθαλπαν ὅλους τοὺς ἀσθε-

νεῖς, πεθαίνοντας συχνὰ οἱ ἴδιοι: «Πολλοὶ (Χριστιανοὶ) νοσοκομήσαντες καὶ ρώσαντες ἐτέρους, ἐτελεύτησαν αὐτοί, τὸν ἐκείνων θάνατον εἰς ἑαυτοὺς μεταστησάμενοι»⁷.

Ὅταν κατὰ τὸ θέρος τοῦ 252 ἐνέσκηψαν στὴν Ἀφρική καὶ ἰδίως στὴν Καρχηδόνα φοβερὸς λοιμὸς καὶ λιμὸς, οἱ Χριστιανοί, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ ὠργάνωσαν συστηματικῶς τὴν περισυλλογὴ συνδρομῶν, περιέθαλψαν ἀπειροπληθεῖς ἀσθενεῖς καὶ ἔθαψαν τοὺς θανόντες, ἀνεξαρτήτως θρησκευύματος⁸.

Ἐπίσης, ὅταν διαδόθησαν πανώλης καὶ λιμὸς στὰ χρόνια τοῦ Μαξιμίμου καὶ «πάντα οἰμωγῶν ἦν ἀνάπλευα», τότε ἔλαμψε πάλιν ἡ ἡρωί-

πους καὶ ὅλοι δόξαζαν τὸν Θεὸν τῶν Χριστιανῶν καὶ ὁμολογοῦσαν ὅτι μόνοι αὐτοὶ (δηλαδὴ οἱ Χριστιανοὶ) ἀποδείχθηκαν ἀπὸ τὰ γεγονότα εὐσεβεῖς καὶ μόνοι ἀληθινὰ θεοσεβεῖς»⁹.

Οἱ Χριστιανοὶ γενικὰ φρόντιζαν γιὰ τὴν ταφὴ τῶν νεκρῶν. Ὁ Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης ὁμολογοῦσε ὅτι «ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀθεΐα (= ὁ Χριστιανισμὸς) προάδευσε μὲ τὴν φιλανθρωπία πρὸς τοὺς ξένους καὶ μὲ τὴ φροντίδα γιὰ τὴν ταφὴ τῶν νεκρῶν»¹⁰. Ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ὁ Ἀριστείδης μαρτυροῦν ὅτι ἡ ταφὴ τῶν πτωχῶν γινόταν μὲ δαπάνες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου¹¹. Οἱ Χριστιανοὶ μεριμνοῦσαν γιὰ τὸν ἐνταφιασμὸ καὶ πολλῶν ἐθνι-

κὴ αὐταπάρνησις τῶν Χριστιανῶν, πὺν περιέθαλπαν καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτρεις. Ὁ Εὐσέβιος λέγει τὰ ἑξῆς, σὲ ἐλευθέρη νεοελληνικὴ ἀπόδοσι: «Τότε εἰς ὅλα τὰ ἔθνη ἔγιναν φανεροὶ οἱ ἀποδείξεις τοῦ ζήλου καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν Χριστιανῶν. Μόνοι αὐτοὶ στὴν κακὴ αὐτὴ περίστασι εἶδειξαν συμπάθεια καὶ φιλανθρωπία μὲ τὰ ἔργα τους. Ὅλη τὴν ἡμέρα, ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοὺς φρόντιζαν μὲ καρτερία γιὰ τὴν κηδεῖα καὶ τὴν ταφὴ τῶν θνησκόντων (ὑπῆρχαν δὲ μυριάδες ἐξ αὐτῶν πὺν δὲν εἶχαν κάποιον, πὺν θὰ φρόντιζε γι' αὐτούς), ἄλλοι δὲ ἀφοῦ συγκέντρωναν σ' ἓνα μέρος ὅλους μαζί ἐκείνους, πὺν βασανίζονταν στὴν πόλι ἀπὸ τὴν πείνα, διένεμαν εἰς ὅλους ἄρτους, εἰς τρόπον ὥστε τὸ γεγονός ἐγίνε περιδότηον εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώ-

κῶν. Γράφει σχετικῶς ὁ Λακτάντιος: «Δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποφέρωμεν, ἡ εἰκῶν καὶ τὸ δημιούργημα τοῦ Θεοῦ νὰ ρίπτεται ὡς λεία στὰ ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά, ἀλλὰ θὰ τὸ δώσωμε πίσω στὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία δημιουργήθηκε. Ὁ (Χριστιανικὸς) ἀνθρωπισμὸς ἐπίσης γιὰ ἓνα ἄγνωστον ἄνθρωπο ἐκπληρώνει τὸ καθήκον τῶν συγγενῶν του, ὅταν αὐτοὶ λείπουν»¹².

Μία τῶν ὠραιότερων ἐκδηλώσεων τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, πὺν χαρακτηρίζε τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησία, ἦταν ἡ φιλοξενία. Ὁ Ἀριστείδης γράφει ὅτι οἱ Χριστιανοὶ «ξένον ἐὰν ἴδωσι, ὑπὸ στέγην εἰσάγουσι καὶ χαίρουσι ἐπ' αὐτῷ ὡς ἐπὶ ἀδελφῷ ἀληθινῷ»¹³.

Οἱ πρωτοχριστιανικὲς αὐτὲς ἐκδηλώσεις ἀγάπης συνεχίσθηκαν σὲ ὅλη τὴν Ἱστορία

του Χριστιανισμού. "Αν και σὲ μεγάλη ἔκτασι ἔχει ψυγῆ ἢ ἀγάπη πολλῶν «Χριστιανῶν» καὶ ἂν μερικοὶ ἐξ αὐτῶν, ἐλαυνόμενοι ἀπὸ ὑπερσυντηρητικῶ («φουνταμενταλιστικῶ») φρόνημα, ἐκδηλώνουν τάσεις ξενοφοβίας καὶ μισαλλοδοξίας, ἐν τούτοις οἱ ἀληθινοὶ μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ συνεχίζουν καὶ πρέπει νὰ συνεχίσουν τὴν πρωτοχριστιανικὴν παράδοσι τῆς πρὸς τοὺς ξένους ἀληθινῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Παρομοία ἀγάπη πρέπει νὰ ἐκδηλωθῆ πρὸς ὅλους μέσα στὶς ἐνορίες μας. Οἱ κληρικοὶ πρέπει μὲ σύνεσι, ἐπιμέλεια καὶ ἀληθινὴ μέριμνα νὰ ἐντάξουν στοὺς καταλόγους τῶν περιθαλπομένων ὅλους τοὺς ἀληθινὰ πάσχοντες — ὄχι μόνον ὁμοδόξους, ἀλλὰ καὶ ἑτεροδόξους ἢ ἀλλοθρήσκους — μετανάστες καὶ πρόσφυγες. Ἡ ὀργάνωσις τῆς ὅλης προσπάθειάς θὰ ἦταν εὐκολώτερη, ἐὰν ἐπιτυγχανόταν συνεργασία τῶν ὑπευθύνων γιὰ τὰ ἔργα τῆς χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης μὲ τοὺς θρησκευτικοὺς ἢ κοινοτικούς ἡγέτες τῶν ὁμάδων τῶν ξένων, πού βρῖσκονται στὴν Ἑλλάδα. Τὴν πρώτην ὠθησι γιὰ τὴν ἐπαφὴν μὲ τοὺς ἡγέτες τῶν ξένων θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ δώσουν οἱ Ἱεράρχες μας. Ἐπειδὴ δὲ βρισκόμαστε σὲ ἡμέρες, κατὰ τὴν ὁποῖαν προβάλλεται ἡ ἀναγκαιότης τοῦ διαλόγου Χριστιανισμοῦ καὶ Ἰσλαμισμοῦ, ἃς θυμηθοῦμε τὸ φωτεινὸ παράδειγμα τοῦ ἁγίου Φωτίου τοῦ Μεγάλου.

Τὸ πνεῦμα τῆς χριστιανικῆς παναγάπης ὠδήγησε τὸν ἱ. Φώτιο νὰ συνάψῃ φιλία πρὸς τὸν Ἀμηνῶν (=μουσουλμάνον ἡγεμόνα) τῆς Κρήτης. Τέτοια φιλία, ὅπως τόνισε ὁ Πατριάρχης Νικόλαος Μυστικός, δὲν ἐκδηλώθηκε πρὸς τὸν Ἀμηνῶν, οὔτε καὶ ἐκ μέρους τῶν ὁμοδόξων καὶ ὁμοφύλων του. Ὁ Μ. Φώτιος, ὅπως προσθέτει ὁ ἴδιος Πατριάρχης Νικόλαος Μυστικός, παρέβλεψε τὴν διαφορὴν τῆς πίστεως, πού ὡς τεῖχος τὸν χωρίζαν ἀπὸ τὸν μουσουλμάνον ἄρχοντα, καὶ ἀγαποῦσε («ἐφίλει») αὐτὸν γιὰ τὴν ἀρετὴν του, δηλ. γιὰ «τὸ τῆς φρονήσεως, τῆς ἀγχινοίας, τοῦ τρόπου τὸ εὐσταθές, τὸ τῆς φιλανθρωπίας, τὰ λοιπὰ ὅσα κοσμεῖ καὶ σεμνύνει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν προσόντα»¹⁴.

Γιὰ τὴν συνεργασία σὲ μερικοὺς τομεῖς μὲ ἀλλοθρήσκους χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ὁ ἱ. Φώτιος δὲν δίσταζε νὰ διακηρύξῃ ὅτι, ὅταν δὲν εἶναι δυνατὸν διακόνισσες ἢ εὐσχήμονες γυναῖκες νὰ μεταφέρουν τὴν Θεία Κοινωνία στοὺς Χριστιανούς, πού εἶχαν αἰχμαλωτισθῆ ἀπὸ Σαρακηνοὺς, πρέπει νὰ ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ ἐμπιστευώμεθα κατ' οἰκονομίαν τὴ μεταφορὰ τῆς Θείας Κοινωνίας ἀκόμη καὶ εἰς μουσουλμανίδες, εἰς γυναῖκας «πίστεως ἄλλοτρίας βουλομένας εὐποιεῖν Χριστιανοῖς»¹⁵.

Ἀληθῶς, ἡ παρουσία ἑκατοντάδων χιλιάδων μεταναστῶν ἀνοίγει μεγάλες προοπτικὲς στὸ διακονικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εὐτυχῶς, ὑπάρχουν ἤδη εὐόσινα δείγματα ἐνάρξεως ἀξιοποιήσεως τῶν προοπτικῶν αὐτῶν.

Ἵποσημειώσεις

1. Adolf von Harnack, *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*, τόμ. 1, Leipzig 41924, σ. 171.
2. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 175.
3. Σωζομένου, *Ἐκκλ. Ἱστορία* V, 16.
4. Adolf von Harnack, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 187.
5. Τερτυλλιανοῦ, *Απολ.* 42.
6. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, *Ἱστορία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ*, Ἀθῆναι 1950, σ. 145.
7. Εὐσεβίου, *Ἐκκλ. Ἱστορία* VII, 22. Georg Hahn, *Die Kirche der Märtyrer und Katakomben*, Freiburg im Breisgau 1939, σ. 426.
8. Δ. Μπαλάνου, *Πατρολογία*, Ἀθῆναι 1930, σ. 202. Τοῦ ἰδίου, *Οἱ πατέρες καὶ συγγραφεῖς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας*, Ἀθῆναι 1949, σ. 138.
9. Εὐσεβίου, *ἐνθ' ἄνωτ.*, IX, 8. Adolf von Harnack, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 197.
10. Σωζομένου, *ἐνθ' ἄνωτ.* V, 15.
11. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 146.
12. Lactant, *Institut.* VI, 12. Adolf von Harnack, *ἐνθ' ἄνωτ.*, σ. 191.
13. Ἀριστείδου, *Ἀπολ.* 15.
14. Νικολάου Μυστικοῦ, *Ἐπιστολὴ 6' τῷ περιδόξῳ καὶ λαμπροτάτῳ Ἀμηνῶ τῆς Κρήτης καὶ ἡγαπημένῳ*, Migne Ἐ.Π. 111, 37.
15. Μ. Φωτίου, *Ἐπιστολὴ ἡ'*, Λέοντι ἀρχιεπισκόπῳ Καλαβρίας, Migne Ἐ.Π. 102, 780-781.

Θεία Λειτουργία και Κατήχηση

Του Ἀρχιμανδρίτου Ἀγαθαγγέλου Χαραμαντίδη

Η Ἐκκλησία προσφέρει στὸν ἄνθρωπο τὴν καθολικὴ Ἀλήθεια, ποὺ ἐλευθερώνει καὶ σώζει τὴν ἀνθρώπινη ὕπαρξη. Ἡ προσφορά αὐτὴ ἀνήκει στὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας ἀποκαλύπτεται πάντοτε ὡς ἐνυπόστατη, εἶναι δηλαδή ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Προσφέρεται δὲ μὲ μιὰ κίνηση παραλαβῆς καὶ παραδόσεως. «Παρέδωκα... ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν... ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται...». Ἡ παράδοση δὲ τοῦ Χριστοῦ δὲν γίνεται μὲ τὴν μετάδοση ὀρισμένων γνώσεων ἢ συστηματικῶν ἐνοιῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν στιγμή ποὺ ἡ Ἐκκλησία παραδίδει «ὃ καὶ παρέλαβεν», ὅτι δηλαδή «ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτί ἧ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε καὶ εἶπε: τοῦτό μου ἐστὶν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν...».

Ἀπὸ τὰ προαναφερόμενα προκύπτει, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Κατήχηση εἶναι ἐκκλησιαστικὴ. Αὐτὸ σημαίνει πρωτίστως, ὅτι δὲν αὐτονομεῖται ἀπὸ τὸν ἐκκλησιαστικὸ ὄργανισμό, ἀλλὰ γίνεται μέσα στὸν χῶρο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ τὴν παράδοσή της. Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς σχέση, κοινωνία, συνάντηση. «Ὑστερον δὲ ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη...», καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Κατήχηση εἶναι μιὰ ἐκκλησιολογικὴ λειτουργία. Τὸ Εὐαγγέλιο φυλάσσεται ἐπάνω στὴν Ἁγία Τράπεζα. Ἡ ὁμόνοια δὲ καὶ ἡ σύμφωνος ἀγάπη ὅλων, ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ πεθαρχίας στὸν Ἐπίσκοπο, ὡς

τὴν κανονικὴ ἐκκλησιαστικὴ κορυφή, τὸν μεοῖτη τῆς χάριτος καὶ τὸν ἐγγυητὴ τῆς ἀληθείας, διαφυλάσσει, κατὰ οὐσιαστικὸ τρόπο, τὴν πιστότητα καὶ τὴν ἐγκυρότητα κάθε μορφῆς κατηχητικῆς προσπάθειας. Σὲ ἀντίθετη περίπτωσι, ὁ ἐκκλησιοκεντρικὸς τρόπος ὑπάρξεως, ποὺ συνιστᾷ τὴν ὄντως ζωὴ, θὰ ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τὴν ἐμμονὴ στὸν θρησκευτικὸ ἀτομοκεντρισμό, στὴν ἀτομικὴ πίστη, στὴν ἀτομικὴ ἱεραποστολή.

Ἡ Ὁρθόδοξη Κατήχηση εἶναι, ἐπίσης, εὐχαριστιακὴ. Τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἶναι τὸ κέντρο τῶν Μυστηρίων καὶ ὅλης

τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Εἶναι αὐτὸ ποὺ συνιστᾷ καὶ ἐκφράζει τὴν Ἐκκλησία. Δὲν νοεῖται Ἐκκλησία χωρὶς τὴν Θεία Εὐχαριστία καὶ Θεία Εὐχαριστία χωρὶς τὴν Ἐκκλησία. Ἔτσι, ἡ Κατήχηση εἶναι ἔκφραση τοῦ πνεύματος τῆς Θείας Εὐχαριστίας, δηλαδή τῆς ἀγάπης, τῆς φιλοθεΐας καὶ

φιλάνθρωπίας, τῆς κενώσεως καὶ τῆς ταπεινώσεως. Ὁ κατηχούμενος συνδέεται στενώτατα μὲ τὴν Θεία Εὐχαριστία. Δὲν παρακολουθεῖ ἀπλῶς τὴν Θεία Εὐχαριστία, ἀλλὰ μετέχει οὐσιαστικὰ αὐτῆς. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ αὐθεντικὸ καὶ ἐπίκαιρο περιεχόμενο τοῦ κατηχητικοῦ ἔργου, οἱ μορφὲς καὶ ἡ ἀποδοχὴ του ἢ μὴ, καθορίζονται οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὸν βαθμὸ καὶ τὴν ἔνταση τῆς μετοχῆς στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ Ἐκκλησία, κατὰ τὴν ἐμφαντικὴ διατύπωση τοῦ ἁγίου Νικολάου Καβάσιλα, «σημαίνεται ἐν τοῖς μυστηρίοις». Δὲν εἶναι, λοιπόν, τυχαῖο ποὺ ἡ ἀδιαίρετη Ἐκκλησία τῶν ὀκτῶ πρώτων αἰῶνων

καί ἡ ὀρθόδοξη ἱστορική της συνέχεια στήν Ἄνατολή, ἐστήριξε τήν κατήχηση κυρίως στήν λατρεία. Ἄς ἀναφέρουμε ἐνδεικτικῶς τίς εὐχές ὑπὲρ τῶν *Κατηχομένων* στήν Θεία Λειτουργία. Τὸ μέρος αὐτὸ τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως ὀνομάζεται *Λειτουργία τῶν Κατηχομένων*. Ἱστορικά οἱ εὐχές αὐτὲς καθιερώθηκαν τὴν ἐποχὴ πού ἡ Ἐκκλησία ὄχι μόνο ἐνσωμάτωνε τὸν θεσμό τῶν *Κατηχομένων*, ἀλλὰ καὶ πραγματικὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτό της στραμμένο πρὸς τὸν κόσμο, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἀναμορφώσῃ ἐν Χριστῷ.

Ἡ ἀνάλυση τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ θεολογικὸς σχολιασμὸς οὐσιωδῶν μερῶν τῆς χριστιανικῆς λατρείας καὶ ὁ συσχετισμὸς τῆς πνευματικῆς ζωῆς μὲ τὴν μετοχή στήν λατρευτικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας κατέχουν σημαντικὴ θέση στὸν χῶρο τῆς κατηχήσεως. Ἔχουμε, π.χ. στήν ἀρχαία κατήχηση, μιὰ θαυμάσια θεολογία γιὰ τίς εἰκόνες, γιὰ τὰ σύμβολα τῆς πίστεως, γιὰ τὰ τελούμενα καὶ λεγόμενα μέσα στήν λατρεία.

Ἡ ἀρχαία *Κατήχηση* βλέπει τὴν Θεία Εὐχαριστία ὡς συγκεφαλαίωση τῆς ὅλης Θείας Οἰκονομίας. Γι' αὐτὸ ὁ ἔντονος μυσταγωγικὸς χαρακτήρας κάνει τὴν κατήχηση λειτουργικὸ ὄργανο γιὰ τὴν πραγμάτωση καὶ βίωση τῆς σωτηρίας. Μὲ ἄλλα λόγια, ἔχουμε μιὰ κατήχηση πού λειτουργεῖ μέσα στοὺς χώρους λατρείας, πού τροφοδοτεῖται καὶ πλουτίζεται ἀπὸ τὰ μυστήρια, μιὰ κατήχηση πού λειτουργεῖται. Πόσο σοφὰ εἶναι οργανωμένο αὐτὸ τὸ σύστημα, φαίνεται ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς τροφοδοσίας πού περιλαμβάνει καὶ ἀπὸ τὴν δυναμικὴ ἀπόδοσή του καὶ σὲ περιόδους ἐξωτερικῆς ἢ ἐσωτερικῆς ἀδυναμίας τῆς Ἐκκλησίας νὰ εὐαγγελισθῇ τὴν μεγάλη χαρά.

Τὸ ἥθος, πού ἐπιδιώκει νὰ ἐμπεδώσῃ ἡ ἱερὰ κατήχηση στοὺς πιστοὺς, διαμορφώνεται μέσα στοὺς δύο αὐτοὺς παράγοντες τῆς λειτουργικῆς μας πραγματικότητας: στήν μετοχή μας στὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ στήν διαφύλαξη τῆς ἱερᾶς λειτουργικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μας παραδόσεως.

Αὐτὴ ἡ πραγματικότητα ἔχει πολὺ μεγάλη βαρύτητα. Γιατί ἡ κατήχησή μας κάποιες φορὲς ἔχει μιὰ καθαρὰ ἰδεαλιστικὴ ἀπόκλιση. Ἀναφέρεται πιὸ πολὺ σὲ ἰδεολογικά, φιλοσοφικά καὶ κοινωνικά θέματα, παρὰ στήν πραγματικότητα

τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Τροφοδοτεῖ τοὺς κατηχομένους περισσότερο μὲ θέματα μιᾶς γενικῆς ἠθικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς, παρὰ μὲ τὴν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας καὶ τοὺς τρόπους πού διώνεται αὐτὴ μέσα στήν λειτουργικὴ καὶ μυστηριακὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ κατήχηση πρέπει νὰ ξαναβρῇ τὴν θέση της μέσα στήν λατρεία. Δὲν πρόκειται γιὰ ἀπλὴ παιδεία καὶ ἀγωγή, ἀλλὰ γιὰ μυσταγωγία. Ἡ μήση στήν ἀλήθεια τῆς Ἐκκλησίας εἶναι μετοχὴ στὸν τρόπο τῆς ζωῆς της, στήν ἐορταστικὴ σύναξη τῶν πιστῶν, στήν πραγματικότητα καὶ φανέρωση τῆς νίκης κατὰ τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐνορία εἶναι τὸ ἐργαστήρι τῆς Χάριτος, τὸ ἐπίκεντρο τῆς μυστηριακῆς ζωῆς. Εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν Παράδοση καὶ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας νὰ λησμονήσουμε, ὅτι ἡ διδαχὴ ἀσκειῖται ὡς λατρευτικὴ πράξη στήν κοινότητα, ἀφορμᾶται ἀπὸ τὴν λειτουργία της καὶ κατατείνει στὸν ἴδιο, ὅπως καὶ ἐκείνη, σκοπὸ: τὴν οἰκοδομὴ τοῦ Σώματος Χριστοῦ.

Ποιὸς ὅμως σήμερα νιώθει τὴν ἐνορία του σὰν ἓνα σῶμα καὶ αἰσθάνεται ὅτι εἶμαστε ὅλοι ἀδελφοί; Ποιὸς τὴν νιώθει σὰν μιὰ οἰκογένεια-κοινότητα, ὅπου ὁ καθένας ἔχει μιὰ μοναδικὴν θέση καί, ὅταν αὐτὴ ἡ θέση μείνῃ κενή, τὸ σῶμα τῆς ἐνορίας δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ καλά;

Τὸν κύριο ρόλο μέσα στήν ἐνοριακὴ πραγματικότητα διαδραματίζει ὁ ἱερεὺς. Ὁ Πρεσβύτερος λαμβάνει τὸ χάρισμα πρὸς διακυβέρνησιν τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς διδασκαλίαν καὶ νοθεσίαν τοῦ λαοῦ. Ὁ ἱερεὺς προσφέρει ἐξ ὀνόματος τοῦ Ἐπισκόπου τὴν Θεία Εὐχαριστία καὶ ἔχει τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν διδαχὴ τοῦ ποιμνίου του. Ἀλλὰ τὸ μυστήριον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ εὐαγγελισμοῦ, ἀντίθετα μὲ κάθε καθαρὰ ἀνθρώπινο χάρισμα τοῦ λόγου, πραγματοποιεῖται «οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναί τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. Καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρώπινης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως, ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ». Αὐτὴ εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἀποστολῆς μας, ὡς διακόνων τοῦ μυστηρίου τῆς Θείας Οἰκονομίας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΙΚΡΟΥΣ ΚΑΙ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥΣ

Του Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

Ἀντιθέσεις

Ἡ ζωὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀντιθέσεις. Αὐτὸ δὲν σημαίνει ἐχθρική διάθεση ἢ στάση. Μπορεῖ ἀπλᾶ νὰ διαπιστώνεται μία διαφορετικότητα, μία ἀπόσταση. Πολλὲς φορές μία ἀντίθεση δείχνει τὰ δύο ἄκρα ἐνὸς συνεχοῦς. Ἡ ἐπιθυμία μας τότε ἐκφράζεται στὸ νὰ μεταβοῦμε ἀπὸ τὸ ἓνα σημεῖο στὸ ἄλλο, ἀπὸ τὴ μία ἄκρη στὴν ἄλλη, γιατί ἡ ἔκφραση ἀπὸ τὸ ἓνα ἄκρο στὸ ἄλλο ἔχει διαφορετικὴ σημασία. Κρατάει, ὅμως, τὴν ἔννοια τῆς ἀντιθέσεως. Καὶ δείχνει καὶ τὸν βαθμὸ τοῦ πῶς ἀντιλαμβανόμαστε κάποια πράγματα. Ἔτσι, μερικὲς φορές μεγαλοποιοῦμε κάτι, ἐνῶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις τὸ ἐλαχιστοποιοῦμε. Ἄλλες φορές μὲ μεγεθυντικὸ φακὸ μεγεθύνουμε κάτι, πὺ ἐκ πρώτης ὄψεως εἶναι πολὺ μικρό, ἐλάχιστο καὶ ἀσήμαντο. Ἄλλοι πάλι ἠθελημένα τὸ σμικρύνουμε. Ἀλλὰ καὶ στὴ σμίκρυνση μποροῦν νὰ ἐμφιλοχωρήσουν ἠθικὰ καὶ ἀξιολογικὰ κριτήρια ὑπερτιμῆσεως ἢ ὑποτιμῆσεως ἢ προβολῆς τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ἄλλου προτύπου.

Ὅλα, ὅμως, αὐτὰ τὰ ἀντίθετα τὰ ἀναφέρουμε γιὰ νὰ τὰ ἀντιτάξουμε ἢ νὰ τὰ ἀντιπαραθέσουμε ἢ μποροῦν νὰ συνυπάρχουν χωρὶς ἀξιολογικὲς διακρίσεις; Τὸ ἓνα, βέβαια δὲν ἀποκλείει τὸ ἄλλο. Ἐξαρτᾶται, ἐξάλλου, καὶ ἀπὸ ποιά ὀπτική γωνία τὰ βλέπεις καὶ πόσο οὐδέτερα τοποθετεῖσαι.

Ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς γιὰ παράδειγμα, δὲν εἶναι ἀντικειμενικὰ καλύτερος ἀπὸ τὸν μικρότερο. Κάποιες φορές, ὅμως, ἡ σειρά πρῶτοδοτεῖται εἴτε μὲ τὰ πρωτοτόκια γιὰ τὸν πρῶτο εἴτε μὲ περισσότερη ἀγάπη γιὰ τὸ ὕστερο, τὸ τελευταῖο, τὸ στερνὸ παιδί. Ὁ «Μεγάλος Ἀδελφός», μὲ τὴ σειρά του, κατηγορεῖται γιὰ τὴν ὅλη διαδικασία τῆς «διαφάνειας» πὺ ἐπιδιώκει καὶ τὴν κατάργηση διαφορῶν μεταξὺ ἰδιωτικοῦ καὶ δημόσιου βίου. Ἄν τὸ θέλαμε θὰ μπορούσαμε νὰ ἀντιτάξουμε σ' αὐτὸν ὄχι τὸν μικρότερο ἀλλὰ τὸν ἐλάχιστο ἀδελφό.

Θὰ μπορούσαμε, δηλαδή, ἀκολουθώντας τὴ σημερινὴ τακτικὴ τῆς ἀγορᾶς, ἀντὶ νὰ διαβάλλουμε τὰ προϊόντα τοῦ ἀνταγωνιστοῦ, νὰ σκύψουμε προσεκτικὰ στὸ κοινὸ μας, νὰ προβάλουμε καὶ νὰ ἐπιδείξουμε τὰ θετικὰ τοῦ δικοῦ μας. Στὴν προκειμένη περίπτωση, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐλαχίστου ἀδελφοῦ τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἡ ταυτότητα τοῦ ἐλαχίστου

Σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν ὀργουελλικὸ «Μεγάλο ἀδελφός», πὺ σὰν τὸ τρίτο μάτι ὅλα τὰ βλέπει, ὅλα τὰ ἐποπτεύει καὶ ὅλα τὰ φανερώνει, ἀσκεῖ, λοιπόν, ἐξουσία, ὁ ἐλάχιστος ἀδελφὸς εἶναι ὁ ἔκθετος στὶς ἀνάγκες τοῦ ἀνθρώπου πὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὅλους καὶ ἀπὸ ὅλα, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἐσωτερικὰ ἐλεύθερος, γιατί δὲν δεσμεύεται μὲ τίποτε, γιατί οὔτε ἔχει, οὔτε κατέχει. Κι ἂν ἔχει, εἶναι σὰν νὰ μὴ κατέχει. Ἀκολουθεῖ τὸ εὐαγγελικὸ «καὶ οἱ ἔχοντες ὡς μὴ ἔχοντες». Δὲν θεωρεῖ τίποτε ὡς ἰδιοκτησία του οὔτε καὶ τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ νὰ εἶχε, μπορεῖ καὶ νὰ τὰ ἔχασε καὶ τώρα παραμένει ἄκληρος, ἔστω κι ἂν ὁ κληρὸς του ἦταν καλὸς στὴν ἀφετηρία. Ἡ περίπτωση τοῦ «ἀσώτου υἱοῦ» εἰκονογραφεῖ τὴν τελευταία παρατήρηση.

Ὁ «τελώνης», δίδυμος ἀδελφὸς τοῦ φαρισαίου, διαφοροποιεῖται. Ἐνῶ ὁ τελευταῖος «ἐπιδεικνύεται» καὶ προβάλλει τὴν εὐσέβειά του καὶ τὶς καλωσύνες του, ὁ τελώνης κρύβεται, στέκεται μακριά.

Δὲν θέλει οὔτε νὰ τὸν βλέπουν, οὔτε τὰ μάτια του νὰ σηκώσει στὸν οὐρανό. Τὸ μόνο πὺ ἔλεγε ἦταν «ὁ Θεὸς νὰ μὲ ἐλεήσει τὸν ἀμαρτωλό». Ἀκολουθοῦσε τὴν ἐπιταγὴ τοῦ Κυρίου γιὰ τὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν πρόκειται νὰ προσευχηθεῖ· νὰ ἀποσύρεται, δηλαδή, στὸ πιὸ ἀπόμερο δωμάτιό του (ταμιεῖον), νὰ κλείνει τὴν πόρτα καὶ νὰ προσεύχεται στὸν Θεὸ Πατέρα, πὺ εἶναι παρὼν ἐκεῖ εἰς τὸ κρυφὸ μέρος (Ματθαίου 6,6).

Αυτή ή *ἀπόσυρση-ἀπόκρυψη* είναι βασική σταθερά. Δεν χρειάζεται ή *ἐπίδειξη-προβολή*.

Σε άλλο σημείο ο Ίησοῦς διδάσκει: «*μὴ γνώτω ή ἀριστερά σου τί ποιεῖ ή δεξιά σου*».

Ἄν θέλετε, στή ζωή αυτή τῆς ἀρετῆς πρέπει νά παίζουμε «*κρυφτό*» καί μόνον ο Θεός Πατέρας, πού βλέπει τί γίνεται εἰς τὰ κρυφά, θά μᾶς ἀνταμείψει στά φανερά (Ματθαίου 6, 3).

Θά ἔλεγα ὅτι ο Ίησοῦς ὡς πρωτότοκος ἀδελφός μας, ὡς ο μέγας ἀδελφός μας φροντίζει μέ τις ὁδηγίες πού μᾶς δίνει νά μᾶς ἐπιστρέφει στόν Πατέρα, νά μᾶς ἀποδίδει ἐκεῖ πού ἀνηκούμε.

Μᾶς ὑπενθυμίζει «*ὅτι πᾶς ο ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ο δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται*» (Λουκᾶ 18, 14). Αυτό δὲν ἰσχύει, ὅταν εἶναι νά δοῦμε τὸν Ίησοῦ. Τότε, μέ κίνδυνο νά πέσουμε ἢ καί νά μᾶς δοῦνε οἱ ἄλλοι καί νά μᾶς παρεξηγήσουν, μπορούμε ν' ἀνεβοῦμε καί στή μουριά ἀκόμα γιὰ νά κάνουμε αἰσθητὴ τὴν παρουσία μας καί νά μᾶς δεῖ ἀπὸ ἐκεῖ πού πρόκειται νά περάσει. Ἐμεῖς, ἔστω καί ψηλά, τὰ μάτια μας τὰ ἔχουμε χαμηλωμένα καί εἶναι Ἐκεῖνος πού σηκώνει τὰ μάτια, μᾶς βλέπει καί μᾶς προσκαλεῖ. Αὐτὴ ὅμως ή ἱστορία εἶναι μιὰ ἄλλη «*ὑψωση*» (Λουκᾶ 19, 1-10). Προϋποθέτει τὴν ἐκούσια ὑψωση τοῦ Κυρίου στὸ Σταυρό, ἀλλὰ καί τὴν κατάβασή Του στή γῆ καί τὴν κάθοδό του στόν Ἄδη, γιὰ νά συναντήσῃ αὐτοὺς τοὺς ἐλαχίστους, ὅπου ὑπάρχουν. Μὲ ἀφορμὴ τὸν Ζακχαῖο μᾶς τὸ ξεκαθάρισε ἅπαξ διὰ παντός: «*ἦλθε γὰρ ο Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός*».

Ἡ μεγάλη «*χρέωση*»

Γι' αὐτοὺς τοὺς ἐλαχίστους ή Ἐκκλησία ἔχει τὴ μεγάλη εὐθύνη. Κι ἐδῶ θά ἔλεγα ὅτι ή Ἐκκλησία ἔχει χρεωμένους ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ τοὺς ὁποίους καί θά δώσει λόγο. Στὸ καθημερινό της προσκλητήριο πρέπει νά εἶναι παρούσα ὅλη ή δύναμη. Θά πρέπει ν' ἀνησυχεῖ,

ὅταν κάποιος ἀπουσιάζει. Εἶδατε τί γίνεται, ὅταν κάποιος ἰστιοπλός βγήκε μέ φουρτουνιασμένη θάλασσα καί κινδυνεύει, ὅταν κάποιος ὀρειβάτης δὲν ἔχει ἐπιστρέψει ἢ σὲ περίπτωση καταρρεύσεως μιᾶς οἰκοδομῆς ἢ σὲ πυρκαϊὰ κάποιος εἶναι ἐγκλωβισμένος; Ἡ μεγάλη κινητοποίηση καί ἐπιχείρηση ἀναλαμβάνεται καί ὅλα τὰ σωστικά συνεργεῖα ὀρμοῦν γιὰ τὴ διάσωση αὐτῶν, τῶν κυριολεκτικά καί ἀριθμητικά «*ἐλαχίστων*» σὲ σχέση μέ τοὺς ὑπολοίπους, πού εἶναι ἀσφαλεῖς, καί σὲ σχέση μέ αὐτοὺς πού τρέχουν γιὰ νά σώσουν ἐκείνους πού κινδυνεύουν.

Αὐτὴ ή κινητοποίηση ἀπνεχεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, πού ἔχει ἑκατὸ πρόβατα καί ἀφήνει τὰ *ἐνενήκοντα ἐννέα* γιὰ νά τρέξει νά πάει νά ψάξει καί νά βρεῖ τὸ *ἓνα, τὸ χαμένο*. Ὁ Χριστὸς δίνει μεγάλη ἔμφαση στὸ ὅτι δὲν εἶναι θέλημα τοῦ οὐράνιου Πατέρα νά χαθεῖ ἓνας ἀπὸ τοὺς μικροὺς καί ἐλαχίστους (Ματθαίου 18,12-14). Ἔχουμε, ἂν μοῦ ἐπιτρέπεται ή ἔκφραση, ἓναν Θεὸ «*ἄπληστο*». Τοὺς θέλει ὅλους παρόντες στόν οἶκο Του.

Αὐτή, λοιπόν, εἶναι ή ἀποστολή μας: «*πορευθέντες ζητεῖν τὸ ἀπολωλός*» γιὰ λογαριασμό Του. Αὐτὸ εἶναι πού λέγαμε παραπάνω ὅτι εἴμαστε χρεωμένοι. Ὀφείλουμε «*ὡς λόγον ἀποδώσοντες*» νά κάνουμε ὄχι κάτι ἀλλὰ τὸ πᾶν. Θά πρέπει νά λάβουμε σοβαρὰ ὑπόψη τὴν προφητικὴ φωνὴ τοῦ Ἰεζεκιήλ καί νά μὴν ὑποπέσουμε γι' ἄλλη μιὰ φορὰ στήν «*ἱστορικὴ προδοσία*» τῶν ποιμένων (Χρῆστος Μαλεβίτσης)*. Γιατί, τότε, θά εἶναι πολὺ ἀργὰ καί ή καταδίκη μας βεβαία: «*Καὶ διεσπάρη μου τὰ πρόβατα ἐν παντὶ ὄρει... καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτοὺς, τὰ δὲ πρόβατά μου οὐκ ἐβόσκησαν, ἀντὶ τούτου, ... ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά*» (Ἰεζεκιήλ 34, 6-10).

* Ἐδῶ ὑπαινίσσομαι ἓνα ἐξαιρετικὸ κείμενο τοῦ νεοἑλληνα στοχαστῆ Χρήστου Μαλεβίτση, πού μέ τίτλο «*Ἡ προδοσία τῶν ποιμένων*» κατεχώρισε ὡς Λόγο προοιμακτὸ στὴ μετάφραση τοῦ βιβλίου τοῦ Πάουλ Τίλλιχ, *Τὸ θάρρος τῆς ὑπάρξεως* (ἐκδ. «Δωδώνη», Ἀθήνα 1976, σ. 9-19).

Απαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες

Τοῦ Ἰωάννου Φουντούλη,
Ὁμότιμου Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου

591. Ὄταν μετὰ τὴν κοινωνία τῶν λειτουργῶν «εἰσχομίζει» ὁ διάκονος τὶς μερίδες στὸ ἅγιο ποτήριο, λέγει τὸ «*Ἀπόπλυνον Κύριε...*» ἢ ὄχι; Δὲν τὸ ἔχουν ὅλες οἱ φυλλάδες (Ἐρώτηση π.Χ.).

Ἡ μεταφορὰ τῶν μερίδων τοῦ τιμίου σώματος, τῶν μερίδων τῶν ἁγίων καὶ τῶν ζώντων καὶ τῶν τεθνεώτων στὸ ἅγιο ποτήριο ἀρχικῶς γινόταν χωρὶς νὰ λέγονται ἀπὸ τὸν διάκονο, ἢ ἀπουσία τούτου ἀπὸ τὸν ἱερέα, τὸ «*Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...*» καὶ τὰ λοιπὰ ἀναστάσιμα τροπάρια, ἢ ἐνάτη δηλαδὴ ὠδὴ τοῦ κανόνος τοῦ Πάσχα. Στὴν «*Διάταξιν*» τῆς θείας λειτουργίας τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου τοῦ Κοκκίνου, ὅπως καὶ σὲ ὅλα τὰ χειρόγραφα, ἐντόνως ὑπογραμμίζεται ἡ προσοχὴ τὴν ὁποία πρέπει νὰ ἔχει ὁ διάκονος μεταφέροντας τὶς μερίδες ἀπὸ τὸ δισκάριο στὸ ἅγιο ποτήριο, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν ἐκπέσει ἢ καταλειφθεῖ «*μηδὲν τι τῶν λεπτοτάτων*» («*εἶτα συνάγει ὁ διάκονος τὰ λείψανα καὶ βάλλει ἐν τῷ ποτηρίῳ*» ἢ ἀναλυτικότερα «*καὶ μετὰ τοῦτο αὐτὸς μὲν ὁ διάκονος λαβὼν μετὰ χειρᾶς τὸν ἅγιον δίσκον καὶ τὴν λεγομένην μοῦσαν καὶ ἐκμάξας πάντα ἐν τῷ ἁγίῳ ποτηρίῳ μετὰ φόβου καὶ πάσης ἀσφαλείας, ὥστε μηδὲν τι τῶν λεπτοτάτων ἐκπεσεῖν ἢ καταλειφθῆναι*»). Κάνοντας μὲ ἄκρα προσοχὴ τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν φαίνεται νὰ λέγει τίποτε ἀπολύτως. Ἡ συνήθεια νὰ μὴν ἀφήνει χρόνο κενὸ ὁ ἱερεὺς κατὰ τὴν τέλεση τῆς θείας εὐχαριστίας, ἀλλὰ νὰ συμπληρώνει τὰ ἐνδιάμεσα τῶν εὐχῶν μὲ ποικίλα γνωστὰ ἀπὸ μνήμης καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον σχετικὰ πρὸς τὰ τελούμενα τροπά-

ρια, πρέπει νὰ εἶχε ἀρχίσει ἤδη στὴν ἐποχὴ τοῦ ἁγίου Φιλοθέου (14 αἰώνας), ἀλλὰ ἀργότερα κορυφώθηκε καὶ ἔφθασε σὲ ὑπερβολές. Στὰ ἔντυπα παρουσιάζονται στὸ σημεῖο αὐτὸ τὰ γνωστὰ, τὸ «*Ἀνάστασιν Χριστοῦ...*» καὶ ἡ θ' ὠδὴ τοῦ Πάσχα. Ἐντάσσονται σωστὰ στὸ ὅλο ἀναστάσιμο κλίμα τῆς θείας λειτουργίας, τὴν χαρούμενη πασχαλινὴ ἀτμόσφαιρα, πὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συμμετοχῆς στὰ ἄχραντα μυστήρια, καὶ στοὺς συμβολισμοὺς πὺ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς θείας λειτουργίας βλέπουν τὴν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ τιμίου σώματος καὶ αἵματος στὸ ἅγιο ποτήριο καὶ τῆς κοινωνίας. Προφανῶς δὲ τὰ τροπάρια ἐλκύσθηκαν ἐκεῖ γιὰ τὴν ἐπαγγελία τοῦ Κυρίου περὶ παραμονῆς μὲ τοὺς μαθητὰς του «*μέχρι τερμάτων αἰῶνος*» (πρὸβλ. καὶ τὸ «*Πάντοτε νῦν καὶ αἰεί...*»), πὺ λέγεται μετὰ τὴν θεία μετάληψη) καὶ τῆς δεήσεως νὰ ἀπολαύσουμε τῆς μετοχῆς τοῦ Χριστοῦ «*ἐκτυπώτερον*» στὴν ἀνέσπερη ἡμέρα τῆς Βασιλείας Του. Καὶ αὐτὰ μὲν τὰ τροπάρια ἔχουν εἰσαχθεῖ μεταγενεστέρως μὲν, ἀλλὰ ὄχι ἄστοχα. Ἀρκεῖ βέβαια νὰ τὰ ἔχει ἀποστηθίσει ὁ διάκονος καὶ νὰ μὴν ἀποσπᾶται ἢ προσοχὴ του ἀπὸ τὸ πολὺ ὑπεύθυνο καὶ ἱερὸ ἔργο, ψάχνοντας ἢ παραλλήλως κοιτάζοντας στὴ φυλλάδα.

Στὴν ἔκδοση τοῦ Ἱερατικοῦ τοῦ ἔτους 1977, ἐπιμελεῖα τοῦ ἀειμνήστου παπα-Κωνσταντίνου Πλατανίτη, ἔγιναν ἀρκετὲς παρεμβάσεις στὸ παραδοσιακὸ κείμενο τῶν λειτουργιῶν καὶ ἰδιαίτερως τῶν τυπικῶν διατάξεων, πὺ παρατίθενται, ὅπως εἶναι γνωστὸ, μὲ κόκκινα γράμματα. Τελικῶς ἀπεσύρθη ἡ

ἐκδοση ἐκεῖνη, ἀλλὰ δημιούργησε πολλὰ προβλήματα. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ ἦταν ἡ προσθήκη μετὰ τὸ τροπᾶριο «Ὡ Πάσχα τὸ μέγα...» τῆς μικρῆς εὐχῆς: «Ἀπόπλυνον, Κύριε, τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἐνθάδε μνημονευθέντων δούλων σου τῷ αἵματί σου τῷ ἁγίῳ· πρεσβεῖαις τῆς Θεοτόκου καὶ πάντων σου τῶν ἁγίων. Ἀμήν». Ἡ εὐχή αὐτὴ ἀπαντᾷ μὲ κάποιες παραλλαγές («Ἀπόπλυνον Κύριε, τὰ ἁμαρτήματα τῶν μνημονευθέντων ἐν τῇ ἁγία θυσία, τῇ πρεσβείᾳ τῶν ἁγίων σου» ἢ «Διὰ τοῦ τιμίου σου αἵματος, Κύριε, καὶ διὰ τῶν εὐχῶν τῶν ἁγίων σου πλῦνον τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐδῶ μνημονευθέντων») σὲ σλαβονικὰ λειτουργικὰ βιβλία, ἀπὸ τὰ ὅποια τὴν εἰσήγαγε ὁ ἐπιμελητής. Στὰ ἑλληνικὰ χειρόγραφα καὶ στὰ ἔντυπα δὲν ἀπαντᾷ, πρᾶγμα ποὺ δείχνει τὴν ἀκόμα μεταγενεστέρα παρεμβολή της. Εὐσεβές, βέβαια, κείμενο, ἀλλ' ἀδόκιμο. Ὅχι γιατί ἡ προσφορὰ τῶν μερίδων στὴ θεία λειτουργία δὲν γίνεται γιὰ ἰλασμό τῶν ἁμαρτιῶν ἐκείνων ποὺ μνημονεύονται. Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης, ποὺ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν μυσταγωγὸς στὸ θέμα τῶν μερίδων, ποὺ τότε ἔφθασε στὴν ὀλοκλήρωσή του, γράφει πολὺ χαρακτηριστικὰ «ὡς αἱ προσαγόμεναι μερίδες πολλὴν ποιοῦσι τὴν λυσιτέλειαν, ἀντὶ

γὰρ τῶν προσώπων εἰσὶν ὑπὲρ ὧν προσάγονται καὶ θυσία ἐστὶν ὑπὲρ αὐτῶν προσφερομένη Θεῷ... αἱ δὲ ὑπὲρ τῶν πιστῶν, κεκοιμημένων μὲν εἰς λύτρωσιν ἁμαρτιῶν καὶ θείας χάριτος ἔνωσιν, ζώντων δέ, εἰ μετανοία μόνον τὴν ζωὴν ἐξοικονομοῖεν, εἰς δεινῶν ἀπαλλαγὴν, εἰς ἁμαρτημάτων ἄφεσιν, εἰς ζωῆς αἰώνιου ἐλπίδα... Καὶ τοῖς πιστοῖς... θείου ἐλέους μετάδοσις» (Ἐρμηνεία, ρθ'). Καὶ ἀλλοῦ, λέγει: «Πλὴν οὐ μεταβάλλονται αἱ μερίδες ἢ εἰς σῶμα δεσποτικὸν ἢ εἰς σώματα τῶν ἁγίων· ἀλλὰ μόνα δῶρά εἰσι καὶ προσφοραὶ καὶ θυσίαι δι' ἄρτου κατὰ μίμησιν τοῦ Δεσπότου, καὶ ἐπ' ὄνοματι τούτων αὐτῶν προσφερόμεναι καὶ τῇ ἱερουργίᾳ τῶν μυστηρίων, τῇ ἐνώσει τε καὶ τῇ κοινωνίᾳ ἁγιαζόμεναι καὶ εἰς ἐκείνους ὑπὲρ ὧν εἰσι, τὸν ἁγιασμόν παραπέμπουσαι» (Διάλογος, κεφ. 94). Ἡ προσφορὰ τῶν μερίδων ἔχει γίνεи στὴν προσκομιδὴ καὶ ἡ μετοχὴ στὸν ἁγιασμό ἔχει ἤδη συντελεσθεῖ. Ἡ παρέμβαση στὸ τέλος τῆς ἱερουργίας εἶναι πιά ἄκαιρος. Ἀκόμα, ὅμως, πιὸ σόλοικο εἶναι τὸ ὅτι ἡ εὐχή αὐτὴ τίθεται στὸ στόμα τοῦ διακόνου καὶ ὑποτίθεται ὅτι γίνεται ἀπὸ αὐτόν. Ὁ διάκονος διακονεῖ, δὲν εὐχεται. Δὲν ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ τὸ κάνει αὐτό. Εἶναι διάκονος τῶν μυστηρίων καὶ ὄχι ἱερουργός.

ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
ΑΠΟ ΤΟ '40 ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ

ΚΥΑΛΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Β' ΕΚΔΟΣΗ ΕΠΗΥΣΗΜΕΝΗ

«ΜΝΗΜΕΣ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ '40 ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ»

Ἐνα βιβλίο ἀπαραίτητο γιὰ κάθε βιβλιοθήκη.

Διαστάσεις τοῦ τόμου: 29x26.

Τιμή: 20.000 δραχ.

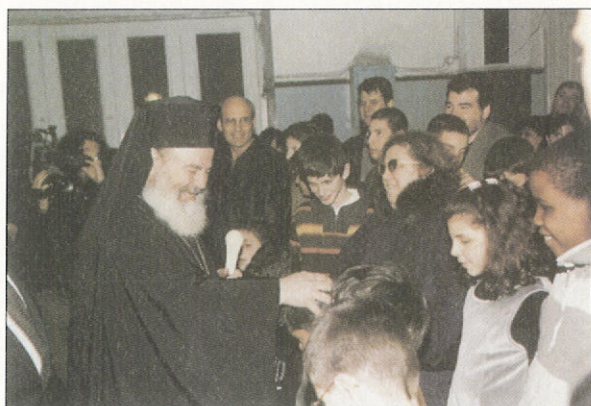
Παραγγελίες: τηλ. 72.51.149, 72.26.597, 72.18.308

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ*

Η κοινωνική ένταξη των ατόμων με ειδικές ανάγκες (ΑΜΕΑ) καθίσταται, προοδευτικά, όλο και γενικότερη κοινωνική αντίληψη, ή πραγμάτωσή της, όμως, εξαρτάται από τη συμβολή και τη συνεργασία όλων των παραγόντων της άγωγής. Σε μια τέτοια προσπάθεια ο ρόλος της Έκκλησίας είναι προφανής, ιδιαίτερα σήμερα που ο ρόλος του κοινωνικού κράτους εμφανίζεται με τάσεις αυτοπεριορισμού.

Η κοινωνική ένταξη, με το συνήθως θεωρούμενο ως έννοιολογικό περιεχόμενό της, αυτό της «κοινωνικής ένσωμάτωσης», είναι το αποτέλεσμα των διαδικασιών κοινωνικοποίησης, ή όποια περιλαμβάνει ενέργειες που ξεκινούν από τη λειτουργική αποκατάσταση, την εκπαίδευση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό, την επαγγελματική κατάρτιση και ολοκληρώνονται με την επαγγελματική αποκατάσταση (άρχινη ή επαγγελματική επανένταξη). Οι διαδικασίες, οι τρόποι και τα αποτελέσματα της κοινωνικοποίησης, ως περιεχόμενο, πορεία και αποτέλεσμα της ένταξης-παρεμβολής (insertion) και της ένσωμάτωσης-ολοκλήρωσης (integration), περιλαμβάνουν και την εργασία. Σύμφωνα με τις διάφορες προσεγγίσεις, για τη συμβολή της εργασίας στην επιβίωση και ολοκλήρωση του ανθρώπου και της κοινωνίας, ή εργασία παρέχει στον άνθρωπο, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

α) Ευκαιρίες να καλλιεργήσει και να αναπτύξει τις ικανότητές του, οι οποίες συμβάλ-

* Προδημοσίευση από τον υπό έκδοση τόμο για το φιλανθρωπικό και κοινωνικό έργο της Έκκλησίας της Ελλάδος σήμερα.

λουν στην ανάπτυξη και μορφοποίηση της προσωπικότητάς του.

6) Δυνατότητες δημιουργίας ουσιαστικών σχέσεων με τα άλλα μέλη του κοινωνικού συνόλου.

Όπως προκύπτει από τα δεδομένα σχετικής επιστημονικής έρευνας, η ειδική δράση που έχει αναπτυχθεί στις Ίερές Μητροπόλεις υπέρ του ΑΜΕΑ περιλαμβάνει κυρίως ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη (65%), οικονομική (61%) και ψυχολογική (48%) στήριξη, νοσηλεία κατ'οίκον (13%) και φροντίδα ιδρυματική (4%). Υπάρχουν, όμως, και ενέργειες που αφορούν την επαγγελματική απασχόληση (17%), ενώ οι περιπτώσεις που αφορούν στην εκπαιδευτική στήριξη δεν είναι ευκαταφρόνητες (48%).

Ειδικότερα, σε ό,τι αφορά στη δράση για την επαγγελματική προετοιμασία και αποκατάσταση, η Έκκλησία έχει αναπτύξει άμεσες ή έμμεσες σχετικές δραστηριότητες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:

- η τοποθέτηση σε θέσεις εργασίας εντός και εκτός του χώρου αρμοδιότητας της Έκκλησίας (26%),
- η συμβουλευτική σχολικού και επαγγελματικού προσανατολισμού (17%),
- η πληρωμή διδασκτρων (9%),
- η προεπαγγελματική εκπαίδευση ή η επαγγελματική κατάρτιση (9%),
- η προστατευμένη εργασία (4%) και
- η στέγαση με τη μορφή φιλοξενίας σε ιδρύματα (4%).

Σήμερα υφίσταται ένα πλέγμα δραστηριοτήτων επαγγελματικής προετοιμασίας και αποκατάστασης σε περισσότερες από τις μισές Ίερές Μητροπόλεις, απ' αυτές που έχουν αναπτύξει γενικότερη δράση υπέρ των ΑΜΕΑ. Κατά συνέπεια, η συστηματοποίηση και διεύρυνση της δραστηριότητας αυτής, σε μία εποχή κατά την οποία τα ποσοστά ανεργίας του γενικότερου πληθυσμού των χωρών της Ε.Ε. εμφανίζονται ιδιαίτερα ύψηλα (κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας τα σχετικά ποσοστά

κυμαίνονταν από 3,3% έως 22,3%, με μέσο όρο σε επίπεδο Ε.Ε. 10% περίπου του εργατικού δυναμικού), θα έχει όπωσδήποτε θετική επίδραση στις κατ'έξοχήν δοκιμαζόμενες ειδικές ομάδες, διότι φτώχεια και αναπηρία συνδέονταν πάντοτε στενά και δημιουργούν διαφόρων μορφών εξαρτήσεις.

Ός προς τη μορφή της απασχόλησης και τις επαγγελματικές ειδικότητες (θέσεις εργασίας) στον τομέα δραστηριότητας της Έκκλησίας, προκύπτει ότι στο 30% των Ίερων Μητροπόλεων εργάζονται ΑΜΕΑ ως νεωκόροι (22%), κηπουροί (22%), άγιογράφοι (13%), ιεροψάλτες (4%), κατηχητές (4%) και βοηθοί μαγείρων σε ιδρύματα (4%), ενώ ανάλογες είναι οι περιπτώσεις τοποθετήσεων εκτός του χώρου της Έκκλησίας (υπάλληλοι, βοηθοί μαγείρων, χειρωνακτες κλπ.). Όμως, η απασχόληση δεν είναι, και δεν πρέπει να είναι, το μόνο ζητούμενο. Υπάρχουν και άλλα στοιχεία προσδιοριστικά της ποιότητας ζωής, όπως είναι και η ψυχαγωγία.

Μεταξύ των βασικών προϋποθέσεων, οι οποίες πρέπει να συντρέξουν για να υπάρξει δυνατότητα ψυχαγωγίας του κάθε ανθρώπου, περιλαμβάνονται: η ύπαρξη ελεύθερου χρόνου, οι προσωπικές απόψεις και απαιτήσεις για την ψυχαγωγία, οι δυνατότητες για τον τρόπο οργάνωσης και χρήσης του ελεύθερου χρόνου, το πολιτιστικό επίπεδο του προσώπου και οι αντικειμενικές δυνατότητες ή οι επικρατούσες γενικότερες συνθήκες.

Η ψυχαγωγία αποτελεί σημαντική αναγκαϊότητα, ιδιαίτερα για τα νεαρής ηλικίας ΑΜΕΑ, δεδομένου ότι η μουσική, το δραματικό παιχνίδι και γενικότερα η «δραματοποίηση στην εκπαίδευση», οι εικαστικές τέχνες, οι εκδρομές, τα αθλητικά παιχνίδια κλπ., χρησιμοποιούνται και για θεραπευτικούς σκοπούς. Ειδικά στο χώρο της Έκκλησίας υφίστανται πρόσθετες ευκαιρίες ανάπτυξης των ενεργειών αυτών (65%), μέσω της βυζαντινής μουσικής και άλλων δραστηριοτήτων (κατασκηνώσεις, εκδρομές, πολιτιστικές εκδηλώσεις κλπ.).

ΣΥΝΑΞΑΡΙ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΛΗΡΙΚΩΝ*

Η ιταμή εισβολή τῶν Ἰταλῶν ἐναντίον τῆς Πατρίδος μας καὶ τὰ μαῦρα χρόνια τῆς Κατοχῆς γίνονται ἀφορμὴ νὰ ἀποκαλυφθοῦν τὰ πατριωτικὰ χαρίσματα καὶ ἡ ἐλπίδα τῆς πίστεως τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου. Οἱ Ἱερεῖς εἶναι μεταξύ τῶν πρωτεργατῶν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς κατεχόμενης καὶ δοκιμαζόμενης Πατρίδος. Στὴν πρώτη γραμμὴ τοῦ Ἀγῶνα. Ἄγαθοι λευῖτες, νέοι καὶ πρεσβύτεροι στὴν ἡλικία, Μοναχοί, Διάκονοι, Πρεσβύτεροι, Ἱερομόναχοι, Ἀρχιερεῖς, ἐπλήρωσαν μὲ τὸ αἷμα τους τὴν προσήλωσή τους στὴν Πατρίδα, στὴν ἐλευθερία καὶ στὴν ἀξιοπρέπεια, στὸ καθήκον καὶ στὸ χρέος. Στὴ συνέχεια παραθέτουμε τὸ συναξάρι τῶν τελειωθέντων ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν Κατοχῆς Κληρικῶν.

ΙΕΡΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Ἱεροδιάκονος Ἰωακείμ Μπεζεντές.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Ἱερομόναχος Ἰάκωβος Μαυροκέφαλος, ἐτῶν 55, † Αὐγούστου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἱερεὺς Γεώργιος Ταβανιώτης, ἐτῶν 59, † Ἰανουάριος 1952.

Ἱερεὺς Εὐστράτιος Παπανικολάου, ἐτῶν 64, † 31 Μαρτίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

Ἀρχιμανδρίτης Ἱερόθεος Μπαζιάωτης, ἐτῶν 39, † 3 Δεκεμβρίου 1940. Ἔλεσε ὑπὲρ Πατρίδος στὴ Μάχη τοῦ Πόγραδετς.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΑΡΤΗΣ

Ἱερεὺς Ζώης Δημητρίου, ἐτῶν 50, † 15 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Λάμπρος Σταμάτης, ἐτῶν 51, † 16 Νοεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Βασίλειος Τσουπρᾶς, ἐτῶν 54, † 30 Σεπτεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Χρήστος Θεοχάρης, ἐτῶν 50, † 5 Μαΐου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΒΕΡΟΙΑΣ ΚΑΙ ΝΑΟΥΣΗΣ
Ἱερεὺς Νεόφυτος Κιομουρτζίδης, ἐτῶν 56, † 17 Νοεμβρίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΟΡΤΥΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΕΩΣ

Ἱερεὺς Μαυραγάνης Χρήστος, ἐτῶν 65, † 30 Αὐγούστου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΓΡΕΒΕΝΩΝ

Ἱερεὺς Νικόλαος Γιάτας, † 4 Ἰουλίου 1944.

Ἱερεὺς Ἀναστάσιος Πλιαχούρης, ἐτῶν 62, † 23 Ὀκτωβρίου 1943.

Ἱερεὺς Ἀθανάσιος Τόσας, ἐτῶν 66, † 7 Ἰουλίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Ἱερεὺς Νικόλαος Βελαλῆς, ἐτῶν 68, † 5 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Ζιώγας, ἐτῶν 70, † Φεβρουάριος ἢ Μάρτιος 1944.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Πανταζῆς τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 80, † 4 Ἀπριλίου 1944.

Ἱερεὺς Χαράλαμπος Παπαδόπουλος, † 11 Σεπτεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΑΜΑΣ

Ἱερεὺς Γεώργιος Ἀλεξιάδης, ἐτῶν 67, † 30 Σεπτεμβρίου 1941.

Ἱερεὺς Στυλιανὸς Γρίππας τοῦ Χρήστου, ἐτῶν 40, † 6 Ὀκτωβρίου 1941.

Ἱερομόναχος Δανιὴλ Θάσιος, † 25 Ὀκτωβρίου 1941.

Ἱερεὺς Ἰωάννης Ἡλιάδης τοῦ Γεωργίου, ἐτῶν 60, † 2 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Σάββας Καραγιαννίδης, ἐτῶν 70, † 11 Νοεμβρίου 1941.

Ἱερεὺς Ἀναστάσιος Κων. Καρυλίδης, ἐτῶν 61, † 4 Ὀκτωβρίου 1942.

Ἱερεὺς Ἰάκωβος Κορυφίδης τοῦ Χριστοφόρου, ἐτῶν 62, † 29 Σεπτεμβρίου 1941.

Ἱερεὺς Ἄνθιμος Παπαδόπουλος, ἐτῶν 38, † 29 Σεπτεμβρίου 1941.

Ἱερεὺς Ἰωάννης Πασχαλίδης, † 16 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἱερομόναχος Σωφρόνιος, † Ὀκτώβριος 1941.

Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Τοπάσης, † Μάρτιος 1944.

* Ἡ ἔρευνα αὐτὴ περιλαμβάνεται στὸν τόμο «Μνήμες καὶ Μαρτυρίες ἀπὸ τὸ '40 καὶ τὴν Κατοχή», Β' ἔκδοση, Ἀθήνα 2001.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ,
ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

Ἱερεὺς Γεώργιος Κιτσώνης ἢ Παπαγιαννάκης, ἐτῶν 60, † 17 Ἰουλίου 1943.

Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Τσοκάνας (κατὰ κόσμον Χρήστος), Ἱεροκήρυξ, Ἐφεδρος Ὑπολοχαγὸς Πεζικοῦ, Ἐπεσε ὑπὲρ Πατρίδος στὸ Κεράσοβο Πωγωνίου, † 25 Δεκεμβρίου 1940.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΛΛΗΣ

Ἱερεὺς Ἰωάννης Καρδάμης, ἐτῶν 42, † 13 Μαρτίου 1944.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Μώραλης, ἐτῶν 45, † 21 Ἰουλίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΛΑΣΣΩΝΟΣ

Οἰκονόμος Δημήτριος Εὐαγγέλου, ἐτῶν 62, † 16 Φεβρουαρίου 1943.

Σακελλάριος Νικόλαος Μπαζακογιάννης ἢ Παπαγεωργίου, ἐτῶν 58, † 12 Μαρτίου 1943.

Οἰκονόμος Ἀναστάσιος Σπανός, ἐτῶν 67, † 12 Μαρτίου 1943.

Ἀρχιμανδρίτης Νεόφυτος Σάρρος, † 12 Σεπτεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἱερεὺς Ἀνώνυμος, † Μαΐος 1942.

Ἱερεὺς Παράσχος Κυρ. Κυρκοῦδης.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΖΙΧΝΩΝ
ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Ἱερεὺς Γεώργιος Γρηγοριάδης ἢ Παπαρήγας, ἐτῶν 58, † 30 Σεπτεμβρίου 1941.

Ἱερεὺς Ἐλευθέριος Ἰωσηφίδης, ἐτῶν 64, † 10 Ὀκτωβρίου 1941.

Ἱερεὺς Σάββας Προδρόμου, † 29 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἱερεὺς Παντελεήμων Σαρασίτης, ἐτῶν 55, † Ἰουλίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΗΛΕΙΑΣ

Ἱερεὺς Δημήτριος Κουφόπουλος, † 17 Αὐγούστου 1942.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ
ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ

Ἱερεὺς Χρήστος Οἰκονόμου, ἐτῶν 77, † Ὀκτώβριος 1943.

Ἱερεὺς Δημήτριος Παπαρηγορίου, ἐτῶν 75, † Νοέμβριος 1943.

Ἱερεὺς Ἀχιλλεὺς Παπαποστόλου, ἐτῶν 60, † Σεπτέμβριος 1943.

Ἱερεὺς Ἀπόστολος Παπαθεοδώρου, † 3 Μαρτίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΘΗΒΩΝ ΚΑΙ ΛΕΒΑΔΕΙΑΣ

Ἱερεὺς Σωτήριος Ζήσης, ἐτῶν 38, † 10 Ἰουνίου 1944.

Ἱερεὺς Δημήτριος Παπαδασιλείου, † 1942.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἱερεὺς Σωτήριος Δεσδεμέζης, ἐτῶν 68, † Ἰούλιος 1943.

Ἱερεὺς Νικόλαος Δημητρίου.

Ἱερεὺς Εὐθύμιος Ἰωάννου, ἐτῶν 44, † 23 Ἰουλίου 1943.

Ἱερεὺς Νικόλαος Κασιόκης, † 7 Ἰανουαρίου 1945.

Ἱερεὺς Γεώργιος Κοντός, ἐτῶν 62, † Ὀκτώβριος 1943.

Ἱερεὺς Ἀναστάσιος Παπαδασιλείου, † 14 Νοεμβρίου 1942.

Ἱερεὺς Γεώργιος Σιούλης, ἐτῶν 43, † 23 Ἰουλίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ
ΚΑΙ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ

Ἱερομόναχος Θεόκλητος Ἀναστασόπουλος, ἐτῶν 42, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Κωνσταντῖνος Ἀντωνόπουλος, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Ἀνώνυμος, ἐτῶν 50, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Ἀνώνυμος, ἐτῶν 35, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Διάκονος Ἀνώνυμος, † Ἰούνιος 1943.

Ἱερομόναχος Νεόφυτος Ἀρφάνης, ἐτῶν 38, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Ἀγαθάγγελος Ἀσημακόπουλος, ἐτῶν 40, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱεροδιάκονος Καλλιόπιος Ἀσημακόπουλος, ἐτῶν 52, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Δόκιμος Ἡλίας Ἀτσάρης, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Ἰωάννης Βελούσης, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Γεννάδιος Βουρλῆς, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Ἀνδρέας Γιαννακλῆς, † 8 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Παναγιώτης Δημόπουλος, ἐτῶν 45, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Ἀργύριος Σούκας, ἐτῶν 70, † 10 Ἰουλίου 1944.

Μοναχὸς Ἀναίας Θεοφυλακτόπουλος, ἐτῶν 76, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Ἰγνάτιος Ἰωάννου, ἐτῶν 36, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Χρήστος Κ. Κανελλόπουλος, ἐτῶν 67, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Γεράσιμος Καρβουτζῆς, ἐτῶν 37, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Γαβριήλ Κόσουφας, ἐτῶν 81, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Παρθένιος Λουκόπουλος, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Ἰωάννης Μηλιάκης, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Βασίλειος Νασιόπουλος, † 14 Δεκεμβρίου 1943.

Κωνσταντῖνος Νταφαλιᾶς, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Μοναχὸς Γρηγόριος Οἰζονόμου, ἐτῶν 63, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Θεόδωρος Παπαγεωργίου, ἐτῶν 55, † 23 Φεβρουαρίου 1944.

Ἀρχιμανδρίτης Δωρόθεος Παπαδημητρίου, ἐτῶν 52, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερομόναχος Ἀμβρόσιος Παπαρηγόπουλος, ἐτῶν 62, † 1943.

Δόκιμος Νικόλαος Πάτσιος, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Δόκιμος Νικόλαος Σπυρόπουλος, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Παναγιώτης Χαραλαμπόπουλος, ἐτῶν 37, † 19 Ἰουλίου 1944.

Ἱερομόναχος Εὐθύμιος Χρυσανθακόπουλος, ἐτῶν 66, † 13 Δεκεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ

Ἱερεὺς Δημήτριος Βαστάκης, ἐτῶν 42, † 24 Δεκεμβρίου 1942.

Μοναχὸς Πανάρετος Καλαϊτζῆς.

Ἱερομόναχος Νικόδημος Ραφτογιάννης, ἐτῶν 35, † 12 Αὐγούστου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ

Ἱερεὺς Ἀνδρέας Ἀθανασίου, † Μάϊος 1943.

Ἱερεὺς Ἀνθίμος Γαλάνης, ἐτῶν 64, † 27 Ἰουλίου 1943.

Ἱερεὺς Δαμιανὸς Καράκωστας, ἐτῶν 38, † 2 Νοεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Κούστας, ἐτῶν 59, † 6 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Γεώργιος Μήτρας, † 5 Ἀπριλίου 1944.

Ἱερεὺς Μηνᾶς Παπαδόπουλος, † Ἰούλιος 1943.

Ἱερεὺς Ἀπόστολος Παπανικολάου, ἐτῶν 50 † 2 Ἰουλίου 1943.

Ἱερεὺς Χρῆστος Παπαχρήστου, † 20 Μαρτίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΙ ΠΑΞΩΝ

Ἱερεὺς Σεβαστιανὸς Νικοκάβουρας, ἐτῶν 31, † Νοέμβριος 1943.

Ἱερεὺς Ἀλέξανδρος Περδιομιμάτης, ἐτῶν 37, † 6 Ἀπριλίου 1945.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΙΤΡΟΥΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
Ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντῖνος Τσιτσιρῆκος, † 12 Ἰουλίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

Ἱερεὺς Χαράλαμπος Παπαδόπουλος, † 11 Σεπτεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΝΟΥΡΙΑΣ

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος, † 27 Μαρτίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Ἱερεὺς Γεώργιος Βουλγαράκης, † 8 Δεκεμβρίου 1942.

Ἱερεὺς Βαγιάνης Ἐμμανουηλίδης, ἐτῶν 72, † 25 Ἰουνίου 1944.

Ἱερεὺς Δημήτριος Καβάκης, ἐτῶν 54, † 29 Ἀπριλίου 1944.

Ἱερεὺς Θεόδωρος Παπαδόπουλος, ἐτῶν 61, † 22 Ἰουνίου 1941.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Ἱερεὺς Χρῆστος Ἀναστόπουλος, † 21 Σεπτεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Μιχαήλ Γεωργακόπουλος, ἐτῶν 35, † 1 Μαΐου 1944.

Ἱερεὺς Παπαδόπουλος Περικλῆς, † 21 Ἰουνίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἱερεὺς Ἀνδρέας Κυριακίδης, † 23 Σεπτεμβρίου 1942.

Ἱερεὺς Χρῆστος Παπαδόπουλος, ἐτῶν 72, † 10 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἱερεὺς Δημήτριος Τομαρᾶς, ἐτῶν 70, † 2 Σεπτεμβρίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Ἱερεὺς Ἀνδρέας Παπαγιάννης, ἐτῶν 38, † 12 Αὐγούστου 1942.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΞΑΝΘΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΥ

Ἀρχιμανδρίτης Χαρίτων Τερζανίδης, ἐτῶν 60, † 1943.

Ἱερεὺς Γεώργιος Τσιπουρίδης.

Ἱερεὺς Νικόλαος Χωνευτίδης, † 13 Ἀπριλίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, ΦΙΛΙΑΤΩΝ ΚΑΙ ΓΗΡΟΜΕΡΙΟΥ

Ἱερεὺς Ἀνδρέας Βασιλείου τοῦ Γεωργίου, 68 ἐτῶν, † 22 Ὀκτωβρίου 1942.

Ἀρχιμανδρίτης Φώτιος Γεωργίου τοῦ Γεωργίου, † Σεπτέμβριος 1943.

Ἱερεὺς Βασίλειος Ἰωάννου τοῦ Μάνθου, † 15 Ἰουνίου 1942.

Ἱερεὺς Νικόλαος Ἰωάννου, ἐτῶν 52, † 1 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Σπυρίδων Νούτσης, † 6 Δεκεμβρίου 1942.

Ἱερεὺς Σπυρίδων Παπαθεοδώρου, ἐτῶν 42, † 23 Αὐγούστου 1942.

Ἱερεὺς Χρῆστος Τζίμας ἢ Τζίκας, ἐτῶν 26, † 12 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Εὐάγγελος Τσαμᾶτος, † 29 Σεπτεμβρίου 1943.

Ἱερεὺς Ἀθανάσιος Χριστοδούλου, 12 Νοεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Μοναχὸς Θεοδόσιος Μῶκος, † 13 Ἀπριλίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΟΛΥΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΙΑΚΙΣΙΟΥ

Ἱερεὺς Δημήτριος Τζίδας, † Ὀκτώβριος 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΒΙΩΝ ΚΑΙ ΚΟΖΑΝΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης Ἰωακείμ Λιούλιας, ἐτῶν 32, † 3 Ἰουλίου 1943.

Ἱερεὺς Χρῆστος Τσολάκης, † 19 Δεκεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΕΡΡΩΝ ΚΑΙ ΝΙΓΡΙΤΗΣ

Ἱερεὺς Στέφανος Γκάρμπας, † 21 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Θεοδόσιος Θεοδοσιάδης, ἐτῶν 38, † 1943.

Ἱερομόναχος Εὐμένιος Παπαδάκης, † 1942.

Ἱερεὺς Ἀνέστης Παπαναστασίου, † 26 Ἰουνίου 1944.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Τριανταφυλλίδης (Ἀρθανιτίδης), † 1942.

Ἱερεὺς Δημήτριος Χατζούδης.

Ἱερεὺς Εὐάγγελος Χριστοφοῦδης.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ

Ἱερεὺς Δημήτριος Ἐμμανουήλ, † 1942.

Ἱερεὺς Εὐκλείδης Καραγιάννης ἢ Καραγιαννίδης, † 13 Δεκεμβρίου 1944.

Ἱερεὺς Ἰσαὰκ Συμεωνίδης.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

Ἱερεὺς Βότσαρης Κωνσταντῖνος, ἐτῶν 50, † Ἀπρίλιος 1943.

Ἱερεὺς Δημήτριος Πωτόπουλος, ἐτῶν 60, † 4 Αὐγούστου 1943.

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος, ἐτῶν 55, † 7 Ἰουλίου 1944.

Ἱερεὺς Ἀθανάσιος Παπαχρήστου, † 25 Μαρτίου 1943.

Ἱερεὺς Ἀντώνιος Χριστόπουλος, ἐτῶν 78, † 6 Ἰουλίου 1944.

Ἱερεὺς Ἰωάννης Στεργίου, † 2 Δεκεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΣΤΑΓΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΕΩΡΩΝ

Ἱερεὺς Δημήτριος Κατσαγιάννης.

Ἱερεὺς Χρῆστος Παπαιωάννου, † 5 Ὀκτωβρίου 1944.
Μοναχὸς Νεκᾶριος Τσουμένης, † 16 Φεβρουαρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΡΙΚΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΑΓΩΝ

Ἱερεὺς Πολυχρόνιος Δ. Θεοδοσίου, † 13 Φεβρουαρίου 1943.

Ἱερεὺς Θεόδωρος Πουλιανίτης, † 13 Σεπτεμβρίου 1944.

Ἱερεὺς Ἀθανάσιος Πούλιος, † 18 Νοεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ ΚΑΙ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

Ἱερεὺς Δημήτριος Γεωργακόπουλος, † 22 Σεπτεμβρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΙΛΙΠΠΩΝ, ΝΕΑΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΑΣΟΥ

Ἱερεὺς Δημήτριος Παπαναστασίου, ἐτῶν 80, Πνευματικός.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ

Ἱερεὺς Δημήτριος Δημητρώσσης τοῦ Ἀδάμ, ἐτῶν 71, † 14 Αὐγούστου 1944.

Ἱερεὺς Δημήτριος Κουτσούμπας τοῦ Ἀποστόλου, ἐτῶν 51, † 18 Ἀπριλίου 1944.

Ἱερεὺς Σπυρίδων Ξαρχᾶς, ἐτῶν 31, † 28 Ἰουλίου 1944.

Ἱερεὺς Δῆμος Παναγιωτόπουλος, † Αὐγουστος 1942.

Ἱερεὺς Πανταζῆς Τσάρας τοῦ Κωνσταντίνου, ἐτῶν 44, † 29 Ἰουλίου 1943.

Ἀρχιμανδρίτης Σωφρόνιος, † 17 Ἀπριλίου 1944.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

Ἱερεὺς Κωνσταντῖνος Ἐλευθεριάδης, † 22 Μαρτίου 1944.

Ἱερεὺς Ἀθανάσιος Κατσαντώνης, ἐτῶν 69, † 22 Ἀπριλίου 1944.

Ἱερεὺς Μᾶρκος Μητριάδης, † 22 Ἰουνίου 1944.

Ἱερεὺς Νῶε Νόλης ἢ Παπαοικονόμου, ἐτῶν 71, † Ἀπρίλιος 1944.

Ἱερεὺς Χρῆστος Σιάνος, ἐτῶν 46, † 30 Ὀκτωβρίου 1944.

Ἱερεὺς Δημήτριος Σταμπουλῆς, ἐτῶν 71, † 9 Αὐγούστου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΦΩΚΙΔΟΣ

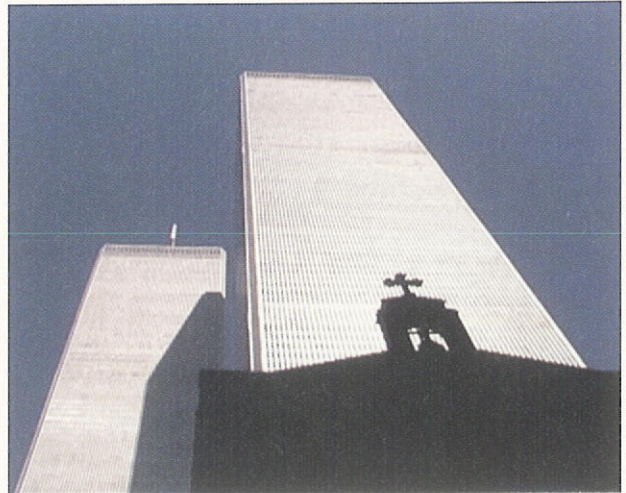
Ἱερομόναχος Ἀγαθόνικος Καροῦζος, † 20 Φεβρουαρίου 1943.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΑΛΚΙΔΟΣ

Ἱερεὺς Ἰωάννης Ἀναστασίου, † 20 Ὀκτωβρίου 1944.

Ναός Ἁγίου Νικολάου: Ἡ ὀρθόδοξη παρουσία στὴν καρδιά τῆς Νέας Ὑόρκης

Τοῦ Σέργιου Βοϊλα

Η τρομοκρατική επίθεση τῆς 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στὴ Νέα Ὑόρκη, πέραν τῶν γνωστῶν σὲ ὅλους θεαματικῶν καταστροφικῶν ἀποτελεσμάτων, ἐμελλε νὰ συνδεθεῖ ἱστορικὰ καὶ μὲ τὸ σύνολο τοῦ ἑλληνορθόδοξου κόσμου. Ἡ ἴδια μανία, ἡ ὁποία κατέστρεψε τοὺς «δίδυμους πύργους» στὸ Μανχάτταν καὶ σκότωσε γύρω στὶς 7.000 χιλιάδες ἀθῶες ἀνθρώπινες ψυχές, ἰσοπέδωσε κυριολεκτικὰ τὸν μικρὸ σὲ μέγεθος ἱερὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὁ ὁποῖος βρισκόταν κτισμένος στὴ σκιά τῶν γιγαντιαίων πύργων.

Τὸ τετραώροφο κτίριο, στὸ ὁποῖο στεγαζόταν ὁ ἱερὸς ναός, ἀποτελοῦσε κτίσμα τοῦ 1832 περίπου καί, πρὶν τὴν μετατροπὴ του σὲ ἑλληνορθόδοξο ναὸ, χρησιμοποιοῦνταν ὡς ταβέρνα.

Τὸ 1916 μία ὁμάδα ἑλλήνων μεταναστῶν ἀποφάσισε τὴν ἀγορὰ τοῦ κτιρίου, ἀντὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 25.000 δολλαρίων, καὶ τὴ μετατροπὴ του σὲ ἱερὸ ναὸ ἀφιερωμένο στὴ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου, πρὸς κάλυψη τῶν λατρευτικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων τοῦ Μανχάτταν. Ἀνάμεσα στὰ μέλη τῆς τότε ἐπιτροπῆς τοῦ ναοῦ ἦσαν καὶ οἱ γονεῖς τοῦ γνωστοῦ ἑλληνοαμερικανοῦ ἠθοποιοῦ Τέλλη Σαβάλα.

Πέραν τοῦ μικροῦ μεγέθους τοῦ ναοῦ, χαρακτηριστικὲς ἦσαν οἱ εἰκόνες, οἱ ὁποῖες ἀποτελοῦσαν δῶρο τοῦ τσάρου τῆς Ρωσίας Νικολάου τοῦ Β΄ καθὼς καὶ τὰ ἱερὰ λείψανα τοῦ ἁγίου

Νικολάου, τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης καὶ τοῦ ἁγίου Σάββα, τὰ ὁποῖα φυλάσσονταν στὸν τέταρτο ὄροφο τοῦ ναοῦ.

Ὁ ἱερὸς ναὸς βρισκόταν τοποθετημένος στὸ κέντρο ἑνὸς ὑπαίθριου χώρου στάθμευσης αὐτοκινήτων, στοιχεῖο ποὺ τὸν ἔκανε νὰ ξεχωρίζει ὡς οἰκοδόμημα σὲ ὅλη τὴν περιοχὴ.

Τὸ μέγεθος τοῦ ναοῦ ἦταν: 7,26 μέτρα πρὸσοψη, 11,55 μέτρα ὕψος, 18,48 μέτρα μῆκος, ἐνῶ τὸ πίσω μέρος τοῦ κτιρίου δὲν ξεπερνοῦσε τὰ 6,5 μέτρα. Προφανῶς τὸ κτίριο λόγω τῆς χρήσης του διετήρησε τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ προηγούμενου αἰῶνα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ξεχωρίζει ἀνάμεσα στὰ ὑπόλοιπα σύγχρονα κτίρια καὶ νὰ ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ τοὺς κατοίκους καὶ τοὺς ἐργαζόμενους στὴν περιοχὴ.

Στὸν ἱερὸ ναὸ τοῦ ἁγίου Νικολάου τελοῦνταν ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια ἡ Θεία Λειτουργία καθὼς καὶ τὰ ἅγια Θεοφάνεια, τὰ ὁποῖα γιορτάζονταν μὲ λαμπρότητα στὴν περιοχὴ τοῦ Μανχάτταν. Ἐπίσης, ὁ ναὸς παρέμενε ἀνοικτὸς κάθε Πέμπτη τὸ μεσημέρι, ὥστε οἱ πιστοὶ ἀλλὰ καὶ οἱ διάφοροι ἐπισκέπτες νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ προσεύχονται.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ ἱεροῦ ναοῦ ἐμελλε νὰ ἐντείνει τὸν πόνο γιὰ τὴν ἀπάνθρωπη ἐνέργεια, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐνώσει τὸ ἑλληνορθόδοξο πλήρωμα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

Οἱ ἀντιδράσεις ὑπῆρξαν ἄμεσες. Προσπάθειες γίνονται νὰ περισυλλεγοῦν ὅσες ἀπὸ τὶς

εικόνες, ιερὰ σκευή ἔχουν σωθεῖ ἀπὸ τὴν καταστροφή, ἰδιαίτερος ὅμως καταβάλλεται προσπάθεια νὰ ἐντοπιστοῦν τὰ ἅγια λείψανα πὺ φυλάσσονταν στὸν ναό.

Ἐεκίνησε, ἐπίσης, ἐκστρατεία γιὰ τὴ συγκέντρωση τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖο θὰ χρειαστεῖ γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τοῦ κτιρίου. Ὁ ἑλληνισμὸς ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου συμβάλλει στὴν προσπάθεια ἐπαναλειτουργίας τοῦ ναοῦ. Στὴν Ἑλλάδα, ὁ Δῆμος Ἀθηναίων σὲ συνεργασία μὲ τηλεοπτικὸ κανάλι προχώρησε σὲ ἀνάλογο πρωτοβουλία. Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ ἑλληνισμὸς, ὁ ὁποῖος ἔχει εὐαισθητοποιηθεῖ, ἀλλὰ καὶ διάφοροι ἄλλοι φορεῖς δείχνουν ἔμπρακτα τὸ ἐνδιαφέρον τους γιὰ τὸ μέλλον τοῦ ναοῦ.

Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ προσφορὰ τοῦ δημάρχου τῆς πόλεως τοῦ Μπάρι, τῆς ὁποίας πολιοῦχος εἶναι ὁ ἅγιος Νικόλαος καὶ ἡ ὁποία ἀνακοινώθηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως κ. Renato Ruggiero ἐνώπιον τοῦ δημάρχου τῆς Νέας Ὑόρκης κ. Rudolf Giuliani, στὸν ὁποῖο καὶ παρέδωσε ἐπιστολὴ τοῦ δημάρχου τοῦ Μπάρι συνοδευόμενη ἀπὸ τὸ ποσὸ τῶν 500.000 δολλαρίων γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τοῦ ναοῦ.

Χαρακτηριστικὰ εἶναι καὶ τὰ λόγια τοῦ Ἰταλικῆς καταγωγῆς δημάρχου τῆς Νέας Ὑόρκης, ὁ ὁποῖος ἀπαντώντας στὸν Ἰταλὸ Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν περιγράφει τὴ σημασία τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Νικολάου γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς, Ὁρθόδοξους καὶ μὴ.

GIULIANI: *Ὅπως σὰς εἶπα καὶ προηγουμένως, αὐτὴ ἡ κίνησή σας σημαίνει πολλὰ γιὰ μᾶς. Ἡ ἑλληνορθόδοξη ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου ἀπετέλεσε διατηρητέο κτίριο κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἀνέγερσης τοῦ Παγκόσμιου Κέντρου Ἐμπορίου. Δὲν ἐπιθυμοῦσαν νὰ παραχωρήσουν τὴν ιδιοκτησία τους. Ἦθελαν νὰ διατηρήσουν τὴν ἐκκλησία τους, διότι προϋπήρχε ἐκεῖ, ἐὰν θυμᾶμαι καλά, ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα. Νομίζω, περίπου, τὸ 1916. Βεβαίως, στὶς ἀρχές τοῦ 20οῦ αἰῶνα ἦταν μία ἀπὸ τὶς πρῶτες ἑλληνορθόδοξες ἐκκλησίες στὴ Νέα Ὑόρκη, καὶ ἦταν μικρὴ, μὰ πολὺ ὁμορφὴ ἐκκλησία, καὶ τὸ θυμᾶμαι πρὶν κτι-*

σθεῖ τὸ Παγκόσμιο Κέντρο Ἐμπορίου, διότι συνήθιζα νὰ τὴν κοιτῶ, καθὼς ἀνέκρινα στὴν ἀνακριτικὴ ὑπηρεσία. Ἀνακρίναμε μάρτυρες, προσπαθώντας νὰ τοὺς κάνουμε νὰ συνεργαστοῦν μαζί μας. Ἔτσι συνήθιζα νὰ κοιτῶ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ νὰ βλέπω τὴν ἐκκλησία. Σκεφτόμουν ὅτι, ἐὰν προσευχόμεθα, ἐκεῖνοι θὰ συνεργάζονταν.

Ἔτσι, λοιπόν, παρατηροῦσα τὸ Παγκόσμιο Κέντρο Ἐμπορίου νὰ ὑψώνεται, καὶ ἦταν πάντα ἓνα θαῦμα νὰ βλέπω τὴν ἐκκλησία σὰν νὰ εἶναι κολλημένη μὲ τὸ Παγκόσμιο Κέντρο Ἐμπορίου. Πρέπει νὰ συμφωνήσουν στὸν τρόπο πὺ θὰ χτισθεῖ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Λοιπόν, εἶναι ὑπέροχο τὸ ὅτι ὁ λαὸς τοῦ Μπάρι καὶ τῆς Ἰταλίας πρόκειται νὰ βοηθήσει, ὥστε ἡ ἑλληνορθόδοξη κοινότητα νὰ μπορέσει νὰ ξανακτίσει αὐτὴ τὴν ἐκκλησία... (CNN NEWS 26/9/2001)

Ἡ ὁδὴν γιὰ τὰ καταστροφικὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπίθεσης εἶναι μεγάλη, μεγάλη ὅμως εἶναι καὶ ἡ ἀγωνία γιὰ τὸ πλῆγμα πὺ δέχτηκε ἡ ὁμογένεια καὶ μαζί τῆς ὁλόκληρος ὁ ἑλληνορθόδοξος κόσμος.

Γιὰ τὸν Ἑλληνα τῆς διασπορᾶς ἡ παρουσία ἐνὸς ὀρθόδοξου ναοῦ σημαίνει τὴ συνέχεια τῆς ζωντανῆς παράδοσης τοῦ τόπου καταγωγῆς του. Ἀποτελεῖ δηλαδὴ ζήτημα ζωτικῆς σημασίας καὶ στοιχεῖο ταυτότητος ἡ ὑπαρξὴ ὀρθόδοξου ναοῦ στὸ χῶρο τῆς διασπορᾶς. Ἡ συνέχιση τῆς λατρευτικῆς ζωῆς ὀριοθετεῖ τὴν ὑπαρξὴ τῆς κοινότητος καὶ ἐξασφαλίζει τὴ διατήρησή της.

Τὰ λόγια τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου γιὰ τὸ ζήτημα καὶ τὴν ἐκδήλωσι συμπαράστασης περιγράφουν παραστατικὰ τὴ σημασία πὺ ἔχει γιὰ τοὺς ὁμογενεῖς ἡ ὑπαρξὴ ἀνάλογων ναῶν. **...Εἶναι παράδοσι γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνες νὰ ὑπάρχουν τὰ ἐκκλησιάκια μας, γιὰ τὴν ἐκκλησιάκια μας εἶναι ἡ σύνδεσή μας μὲ τὴν πατρίδα καὶ κυρίως μὲ τὴ θρησκεία μας. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ Ἑλληνες αἰσθανόμαστε αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὴν ἀνάγκη νὰ συμπαρασταθοῦμε, κυρίως στοὺς ὁμογενεῖς μας. Ὅχι τόσο γιὰ τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὴ δικὴ μας ἐνίσχυσι, ὅσο γιὰ τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὴν ἠθικὴ μας συμπαράστασι.**

Ἡ Ἐπικοινωνία τῆς Πρεσβυτέρας στὴν ἐνορία

Τῆς Πρεσβυτέρας Ἀναστασίας Πανουσοπούλου

Μὲ ξεχωριστὴ χαρὰ θὰ προσπαθῆσω νὰ ρίξω μερικὲς ἀκτίνες φωτὸς στὴ μορφή τῆς πρεσβυτέρας (ἀλλὰ καὶ στὶς νέες κοπέλες ποὺ πρόκειται νὰ γίνουν πρεσβυτέρες) γιὰ τὴν μεγάλη ἀποστολὴ ποὺ ἔχει στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας. Σ' αὐτὴν τὴν ἡρωϊκὴ προσωπικότητα ὀφείλονται πολλὰ γιὰ τὴν ὑπομονή, τὴν σιωπὴ, τὴν γλυκιά της παρουσία. Ἡ ὀλοκληρωμένη αὐτὴ γυναίκα, μὲ τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν μεγάλη τιμὴ ποὺ τῆς ἔκανε νὰ εἶναι δίπλα στὸν ἱερέα σύζυγό της, εἶναι μιὰ παρουσία προσφορᾶς, ἀφοσίωσης, ἀγάπης καὶ ζεστασιάς. Εἶναι γεγονός ὅτι καὶ ἐσένα καλοῦσε ὁ Θεός, στὴν ἀποδοχὴ μιᾶς μεγάλης τιμῆς, νὰ γίνεις σύζυγος καὶ συνεργάτης τοῦ ἀντιπροσώπου Του πάνω στὴ γῆ.

Ἄλλὰ, ἂς δοῦμε τὴν δικὴ μας συμπεριφορὰ στὸ θεϊκὸ αὐτὸ κάλεσμα. Ξέρεις ὅτι πρέπει νὰ εἶσαι ἰσχυρή, νὰ σὲ χαρακτηρίζει παντοῦ καὶ πάντοτε ἡ εὐλικρίνεια καὶ διαφάνεια, νὰ ἔχεις ἐπίγνωση καὶ συναίσθηση ὅτι πρέπει νὰ κινεῖσαι μέσα στὰ πλαίσια τῆς μετριοφροσύνης καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης. Δὲν χαρίζεσαι στὸν ἑαυτό σου.

Πόσο δύσκολο ἀγώνισμα, πόση ἐνδοσκόπηση καὶ προσευχή, πόση ἀντίσταση, πόση προσπάθεια γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ ὀπλιστεῖς γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς τελειότητας. Πόσο, ἀλήθεια, εἶναι σκληρὸς ὁ ἀγώνας. Κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμὴ παραδομένη ἄνευ ὄρων στὴν ἀγάπη, στὴ θυσία.

Ἡ προσφορὰ σου σοῦ δίνει μιὰ ἐξάισια χαρὰ. Ἐχεις τὴν δύναμη νὰ κυβερνήσεις τὴ ζωὴ σου, προσφέρεσαι χωρὶς ἀντάλλαγμα, θυσιάζεσαι ἀλόγ-

γιστα καὶ πορεύεσαι ἀψηφώντας τὸ ἐγώ σου. Πολλὲς φορὲς ὁ κόσμος γύρω σου σὲ κοιτάζει καχύποπτα καὶ ἐχθρικά, γιὰτὶ δὲν δέχεται ὅτι ὑπάρχουν καὶ ψυχὲς μὲ τόση ἀκεραιότητα.

Σὲ πολλὲς κρίσιμες στιγμὲς στὴ ζωὴ σου, ποὺ χάνεις τὸ ἔδαφος κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου, ποὺ ὁ πόνος καταλύει τὸ εἶναι σου, τὴν ὑπαρξή σου ὀλόκληρη, ἐσὺ βρίσκεις τὴν δύναμη νὰ σταθεῖς καὶ νὰ συνεχίσεις τὴν ἱερότητα τῆς δημιουργικῆς σου ἀποστολῆς. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔχεις ἐπίγνωση

τῆς καταστάσεώς σου, τὸ γνῶθι σαυτόν καὶ πάντα χίλια συναίσθηματά θὰ ἐκφράζουν οἱ κινήσεις σου. Καὶ μέσα στὸν ἐνθουσιασμό, τὴ χαρὰ καὶ τὸ πάθος, ποὺ θὰ χτυπάει στὴν καρδιά σου, θὰ ἔρχονται χτυπήματα λύπης, ἀπελπισίας, στεναγμοῦ ψυχῆς, ἀγωνία στὴν πορεία σου.

Ἄλλὰ ἐσὺ ἀναγνωρίζεις ὅτι ἡ ὀδὴν φέρνει τὴ χαρὰ. Ἐχεις ἀνοιχτὰ τὰ παράθυρα στὸ φῶς. Ὅλες οἱ πράξεις σου μετρημένες καὶ ζυγισμένες, προσεκτικὴ καὶ συνετὴ ἢ συμπεριφορὰ σου,

ἄριστοι οἱ τρόποι σου, εὐγενικὴ καὶ σαγηνευτικὴ, οἱ ἐκδηλώσεις σου εὐλικρνεῖς, οἱ σκέψεις σου καὶ οἱ ιδέες σου μετριοπαθεῖς καὶ λογικὲς, ἀπαλλαγμένες ἀπὸ ἀκρότητες καὶ φανατισμό.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις τὴν ζωὴ σου ὅπως τὴ θέλεις. Πρέπει νὰ συνειδητοποιήσεις τὴν πραγματικὴ σου ἀξία. Τίποτα καὶ κανένας στὸν κόσμο δὲν ὑπάρχει χωρὶς σκοπὸ, καὶ ἐσὺ ἔχεις σκοπὸ. Τὰ πράγματα, ὅμως, δὲν εἶναι τόσο

εύκολα, ο δρόμος είναι πολύς, ή πορεία σου μεγάλη, τὸ τέρας μακριά, οἱ ἀνάγκες εἶναι τόσες πολλές, οἱ δοκιμασίες τόσο συχνές, οἱ ἀπαιτήσεις υπερβολικὲς καὶ οἱ θλίψεις τόσο βαριές.

Ὅλοι καὶ ὄλα διαζόνται καὶ τρέχουν μέσα στὸ σπίτι σου καὶ στὴν ἐνορία σου, καὶ ἐσύ πρέπει νὰ εἶσαι τὸ παράδειγμα καταπληκτικῆς ὑπομονῆς, γιὰ τὴν ἱκανοποίηση ὄλων τῶν ἀπαιτήσεων. Ὅμως ἡ πίστη σου, ἡ καρτερία σου, ἡ ἀντοχή σου, τὸ θάρρος σου, ἡ δύναμή σου θὰ δοκιμάζονται συχνά. Γιὰ αὐτὸ ἡ ζωὴ σου, ἰδιαίτερα σήμερα, ἔχει ἀνάγκη τὴν ὑπομονή. Νὰ ξέρεις ὅτι εἶσαι ἀπαραίτητη δίπλα στὸν ἱερέα σύζυγό σου, στὴν ἐνορία σου.

Ἡ ἐνορία εἶναι γιὰ σένα ἡ μεγάλη σου οἰκογένεια. Ἡ καθημερινὴ ἐπαφή μὲ τοὺς ἐνορίτες στίς μεγάλες πόλεις εἶναι λίγο δύσκολη, ἀλλὰ ἐσύ πρέπει νὰ ἔχεις τὴν δυνατότητα τῆς προσέγγισης. Σὲ ἔχει ἀνάγκη ὁ πολυθλασισμένος ἄνθρωπος. Ἡ διακριτικὴ παρουσία, ἡ συμμετοχή σου στίς στιγμὲς τῆς χαρᾶς καὶ τῆς λύπης θὰ εἶναι εὐλογητὴ καὶ πηγαία. Ἡ παρουσία, ἡ δική σου καὶ τοῦ ἱερέως συζύγου σου, εἶναι πολλὲς φορὲς ἀναγκαία. Σὲ καταλαβαίνω, ὅμως, σὲ τούτη τὴ μεγάλη ἀποστολή, πὺ καλεῖσαι νὰ ἐνισχύσεις ἐσύ, καὶ νὰ πραγματοποιήσεις τὸ δύσκολο ἔργο τῆς ἐνορίας σου.

Ὁ ἱερεὺς σύζυγός σου καὶ ἐσύ, ἀνακαλύπτετε ὅτι τὸν περισσότερο χρόνο εἶστε χαμένοι μέσα στὴ δίνη οἰκογενειακῶν ὑποχρεώσεων καὶ φροντίδων. Ὁ βασικὸς σκοπὸς τοῦ ἱερέως συζύγου σου, ὅμως, πρέπει νὰ ξέρεις ὅτι εἶναι τὸ θυσιαστήριο. Δὲν πρέπει νὰ ξεχνᾶς ὅτι εἶναι ἄνθρωπος μὲ ἀδυναμίες, μὲ κόυραση, μὲ ἀποτυχίες, πὺ ἴσως καμιά φορὰ νὰ ἔχει χάσει καὶ τὸ ζῆλο τοῦ πρώτου καιροῦ. Ἐσύ πολλὲς φορὲς μὲ τὴ στοργή σου θὰ τοῦ ἀναπτρώνεις τὴν ἐλπίδα καὶ θὰ τοῦ θυμίζεις τὴν χάρη πὺ ἔχει λάβει, γιὰ τὸν δρόμο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας. Ἐσύ θὰ εἶσαι ἡ ψυχὴ τοῦ ἱερέως, ἀλλὰ θὰ κρατᾶς καὶ τὴν ἀπόσταση πὺ σὲ χωρίζει ἀπὸ τὸ Ἅγιον Βῆμα.

Νὰ εἶσαι εὐσεβής, νὰ παίρνεις ἀντίδωρο καὶ νὰ τοῦ φιλᾶς τὸ χέρι, νὰ μὴν ἐρημώνεις τὸ στασίδι σου στίς θεῖες λειτουργίες, νὰ φεύγεις τελευταία, γιὰτὶ εἶσαι σημαντικὴ καὶ ἀπαραίτητη γιὰ νὰ δώσεις κουράγιο καὶ θάρρος στοὺς ἀνθρώπους πὺ σὲ χρειάζονται.

Πόσα σπίτια κρύβουν μεγάλο πόνο; Ἐσύ μὲ τὴν παρουσία σου δώσε κουράγιο ἐλπίδας, γίνε ἐλπιδοφόρα ἀκτίνα φωτός. Χαρούμενη στὴν καρδιά καὶ στὴν ὄψη θὰ μεταδίδεις τὸ μήνυμα τῆς αἰσιοδοξίας καὶ τῆς χαρᾶς, πὺ τόσο ἔχει ἀνάγκη ὁ σύγχρονος κόσμος.

Κι ἐσύ, ἡ σημερινὴ πρεσβυτέρα, μὴν λησμονεῖς ὅτι εἶσαι ἡ δημιουργὸς τῆς εὐτυχίας τῆς οἰκογενείας σου καὶ εἶναι καθήκον καὶ προνόμιο, κατ' ἐξοχὴν δικό σου, ἡ κοινωνικὴ δράση μέσα στὴν ἐνορία σου. Στάθμισε καλῶς τὴν μεγάλη σου ἀποστολή καὶ περιφρούρησε τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ κάθε ἠθικὸ κίνδυνο. Προσπάθησε νὰ ζήσεις τὴν ἐλευθερία τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ μπορεῖς νὰ ἀνταποκριθεῖς στὸν σπουδαῖο προορισμό σου.

Εἶναι χαρὰ νὰ εἶσαι συνεχῶς συνοδοιπόρος τοῦ Θεοῦ, νὰ ἔχεις τὴ χάρη τῆς κυριαρχίας Του, νὰ εἶσαι καὶ σὺ μιὰ ἀπὸ τίς καρδιές πὺ θέλει νὰ ἀναγεννήσει καὶ νὰ ἐνώσει μαζί Του.

Ἐμεῖς, ὄλες πιστὲς στὴν ἀποστολή μας θὰ συνεχίσουμε τὸ ἔργο μας. Καὶ πρέπει νὰ τὸ συνεχίσουμε, γιὰτὶ εἶναι δικό μας. Ὅλες τὸ μπορούμε, ἂν τὸ θελήσουμε. Ὡς πρεσβυτέρα ἔχεις εὐθύνη νὰ δίνεις ἀπὸ τὸν πλοῦτο τῆς καρδιάς σου τὴ φροντίδα σου μέσα στὴν ἐνορία. Ἡ πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σου νὰ εἶναι ἀνοιχτὴ γιὰ νὰ μποροῦν νὰ σὲ βροῦν οἱ κουρασμένοι, οἱ ἀδικημένοι, οἱ ὀλιγόπιστοι, οἱ ἠλικιωμένοι, οἱ ἄρρωστοι.

Νὰ εἶσαι κοντά, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀπόσταση. Ἐχε ἐλπίδα καὶ πίστη, κάνε προσευχὴ γιὰ νὰ ἀντέξεις. Ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ ἀνάσα τῆς ψυχῆς.

Ἄς παρακαλέσουμε τὸν Κύριο μὲ ταπεινὴ καὶ μὲ θερμὴ καρδιά νὰ φωτίσει τίς καρδιές μας, νὰ μᾶς χαρίσει ἀνόθευτη ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ, πὺ θὰ καταξιῶνει τὴν ὑψηλὴ ἀποστολή μας.

Κυριέ μας, Ἰησοῦ, ἀξίωσέ μας κάθε μέρα νὰ ἀκουμπᾶμε τὸ δικό μας σταυρὸ στὸ δικό Σου Σταυρό, νὰ ἐνώνουμε τὸν πόνο μας μὲ τὸ δικό Σου Πάθος κι ἔτσι νὰ βρίσκουμε πάντα τὸν δρόμο μας.

Κύριε τοῦ ἐλέους νὰ μὴν σβῆνει τὸ καντῆλι τῆς Πίστewς, ἡ λαμπάδα τῆς ἐλπίδος, τὸ θυμίαμα τῆς ἀγάπης, γιὰ νὰ μπορούμε νὰ ζοῦμε τὴν ἀληθινὴ ζωὴ μας.

Τέλος, ὄλη μας τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν στηρίζουμε στὴν Ὑψηλότερα τῶν Οὐρανῶν, στὴν Μεσίτρια τῶν χριστιανῶν, σὲ ἐκείνη πὺ βαστάζει τὸν Βαστάζοντα πάντα.

Ἡ Ἐξαφάνιση τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης

Τοῦ Χρήστου Καραγιάννη

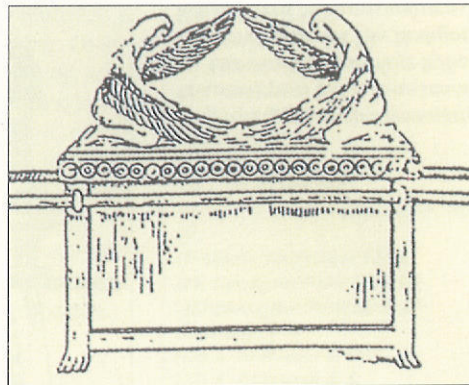
α΄

Ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἀποτέλεσε τὸ ἀρχαιότερο, ἱερότερο καὶ ἰσχυρότερο λατρευτικὸ ἀντικείμενο γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Ἰσραήλ, καθ' ὅλη τὴν ἱστορικὴ του πορεία ἀπὸ τὸ Σινᾶ μέχρι καὶ τὴν ἀνέγερση τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα. Τελευταία ἀναφορὰ γιὰ τὴν παρουσία τῆς Κιβωτοῦ στὸν Ναὸ τοῦ Σολομώντα γίνεται στὸ *Α΄ Βασιλειῶν* 8, 6. Ἀπὸ τὴ στιγμή αὕτη καὶ ἔπειτα, σιωπὴ καὶ μυστήριον κάλυψαν τὴν τύχη της. Τὸ ἐρώτημα παραμένει μέχρι τὶς μέρες μας: τί ἀπέγινε ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης; Καταστράφηκε, ἢ ἀπλῶς «φυλάσσεται» κάπου, ἀναμένοντας τὴν ἀρχαιολογικὴ σκαπάνη νὰ τὴ φέρει καὶ πάλι στὸ φῶς;

Ὅπως περιγράφεται στὸ βιβλίο τῆς *Ἐξόδου*, ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἦταν ἓνα κιβώτιο διαστάσεων 125x75x75 ἐκ., κατασκευασμένο ἀπὸ ξύλο ἀκακίας καὶ ἐπικαλυμμένο μὲ χρυσό¹. Στὴν ἄνω ἐπιφάνειά της εἶχαν τοποθετηθεῖ δύο χερουβεῖμ, τὰ ὁποῖα ἀντίκρυζαν τὸ ἓνα τὸ ἄλλο. Καλυπτόταν μὲ χρυσὸ ὕφασμα, τὸ ὁποῖο ὀνομαζόταν «Καπόρρετ». Γιὰ τὴ μεταφορὰ της τοποθετήθηκαν στὶς γωνίες τέσσερις χρυσοὶ δακτύλιοι, τοὺς ὁποίους διαπερνοῦσαν δύο μεγάλοι πάσσαλοι².

Ἀρχικὰ ἀναφέρεται ὡς κιβώτιο, στὸ ὁποῖο φυλάσσονταν οἱ πλάκες τοῦ νόμου μὲ τὶς *Δέκα Ἐντολές*, οἱ ὁποῖες δόθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Μωυσῆ στὸ Σινᾶ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ κιβωτὸς διαιώνιζει τὴ «μαρτυρία»,

τὴν ὁποία ὁ Θεὸς δίνει γιὰ τὸν ἑαυτό του, τὴν ἀποκάλυψη τοῦ θελήματός του³. Εἶναι τὸ ἱερὸ κιβώτιο, τὸ ὁποῖο δηλώνει τὴν παρουσία τοῦ Γιαχβέ, ὁ θρόνος Του ἢ τὸ «ὑποπόδιόν» Του⁴. Μέσω αὐτῆς τῆς Διαθήκης ὁ Θεὸς φανερώνει ὅτι εἶναι παρὼν –στὸ μέσον τοῦ λαοῦ του– γιὰ νὰ τὸν ὀδηγεῖ, νὰ τὸν προστατεύει, νὰ τοῦ γνωστοποιεῖ τὸν λόγο Του καὶ νὰ ἀκούει τὴν προσευχὴ του. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ σὲ αὐτὴν καθιστᾶ ἀπαγορευτικὸ στους κοινούς θνητοὺς νὰ τὴν ἀγγίξουν ἢ καὶ νὰ τὴν πλησιάσουν σὲ πολὺ κοντινὴ ἀπόσταση⁵. Τὸν ρόλο αὐτὸν εἶχαν ἀναλάβει ἀποκλειστικὰ οἱ Λευῖτες ἢ οἱ ἱερεῖς.

Ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης μὲ τὰ χερουβεῖμ (σχεδιαστικὴ ἀναπαράσταση, UJE).

Πολλὰ καὶ σημαντικὰ γεγονότα στὴν ἱστορία τοῦ ἀρχαίου Ἰσραήλ εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένα μὲ τὴν παρουσία τῆς Κιβωτοῦ. Μετὰ ἀπὸ ἐπαναλαμβανόμενη

–ἑπτὰ φορές– περιφορὰ της γύρω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Ἱεριχούς, αὐτὰ συνεθλίβησαν⁶. Τὸ κείμενο παρουσιάζει τὸν Θεὸ νὰ ὀδηγεῖ ὁ ἴδιος μέσω τῆς Κιβωτοῦ τὸν λαὸ Του στὸ πέρασμα τοῦ Ἰορδάνη⁷, στὸ ἱερὸ τῆς Σηλῶ⁸, στὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Φιλισταίων⁹. Τὴ μετακίνηση τῆς Κιβωτοῦ συνοδεύει πολεμικὸς παίανας¹⁰. Μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς Σηλῶ¹¹, τοποθετήθηκε στὸ ἱερὸ τῆς ἀρχαίας πόλης Beth-Shemesh, μέχρις ὅτου ἓνας λοιμὸς κατέστησε ἀναγκαστικὴ τὴ μεταφορὰ της στὸ σπίτι τοῦ Abinadab στὸ Kiriath-Jearim¹². Μετὰ ἀπὸ παραμονὴ τριῶν μηνῶν στὸ σπίτι

του Obed-Edom μεταφέρθηκε με θριαμβευτικό τρόπο από τον Δαυΐδ στην Ιερουσαλήμ και τοποθετήθηκε σε ειδική σκηνή¹³. Τέλος, ο Σολομώντας την εγκατέστησε στο "Άγιο των Αγίων του περιφήμου Ναού του"¹⁴, όπου αποτέλεσε το πιο ιερό αντικείμενο, το «ίλαστήριο»¹⁵, το οποίο δέσποζε κατά τη λατρεία της Ημέρας του Έξιλασμού¹⁶.

Η εξαφάνιση της Κιβωτού της Διαθήκης

Τελευταία αναφορά για την παρουσία της Κιβωτού στον Ναό του Σολομώντα γίνεται στο Α' Βασιλειών 8,6, της Παλαιάς Διαθήκης. Από τη στιγμή αυτή και μετά σιωπή και μυστήριο καλύπτουν την τύχη της, καθώς δεν υπάρχει καμία πληροφορία γι' αυτήν, παρά μόνο φιλολογικές αναφορές στα βιβλία των Μεγάλων Προφητών¹⁷. Ός αποτέλεσμα, η περιέργεια οδήγησε πολλούς έρευνητές αλλά και τυχοδιώκτες στην ανακάλυψη της χαμένης Κιβωτού. Το ερώτημα σχετικά με την τύχη της παραμένει αναπάντητο στις μέρες

μας: τί απέγινε η Κιβωτός της Διαθήκης; Καταστράφηκε ή όντως υπάρχει κάπου και δεν την έχει φέρει ακόμα στο φως ή αρχαιολογική σκαπάνη; Κρίνεται δεοντολογικά σωστό να εξεταστούν αρχικά οι μαρτυρίες, οι οποίες παρέχονται από το κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης και ακολούθως οι θεωρίες που διατυπώθηκαν από τους διάφορους ερευνητές και τους ανά εποχή τυχοδιώκτες.

Είναι πιθανό ο βασιλιάς Shisak (διάδοχος του βασιλιά Σολομώντα) να μετακίνησε την Κιβωτό της Διαθήκης από τον Ναό του Σο-

λομώντα και ο Μανασσής να την αντικατέστησε με όμοιομα της θεάς Αστάρτης¹⁸. Η Κιβωτός δεν καταγράφεται στη λίστα των θησαυρών, οι όποιοι μεταφέρθηκαν στη Βαβυλώνα από τον Βαβυλώνιο βασιλιά Nebuzaradan, μετά την καταστροφή του Ναού του Σολομώντα το 610 π.Χ.¹⁹. Το βιβλίο του προφήτη Ιερεμία, εκφράζοντας τη Δευτερονομιακή φιλολογία της έλπίδας για τη μελλοντική σχέση του Ισραηλιτικού λαού με τον Θεό, αναφέρει ότι στο μέλλον η Κιβωτός δεν θα είναι ο θρόνος του Παχβέ, αλλά η ίδια η

Η επιστροφή της Κιβωτού της Διαθήκης από τους Φιλισταίους (μωσαϊκό της Συναγωγής στη Δούρα - Εύρωπός, 245 μ.Χ.).

Ιερουσαλήμ θα καταστεί ο θρόνος του²⁰. Για τον προφήτη Ιερεμία η Κιβωτός συνδέεται αποκλειστικά με τον λαό του Ισραήλ, ενώ η Ιερουσαλήμ με τη συνένωση όλων των λαών, της ανθρωπότητας γενικότερα, ενώπιον του Θεού. Στο ίδιο πνεύμα ο προφήτης Ίεζεκιήλ χρησιμοποιεί την εικόνα της Κιβωτού ως θρόνου του Παχβέ, για να δηλώσει ότι η «δόξα του» αναχωρεί από τον Ναό για να ακολουθήσει τον λαό στην έξορία. Η

ραβδινική γραμματεία των πρώτων αιώνων μ.Χ. και συγκεκριμένα οι ταλμουδικές διηγήσεις, βασιζόμενες στο Β' Παραλειπομένων (35,3), αναφέρουν ότι ο Ίωσίας έκρυψε την Κιβωτό κάπου στον Ναό του Σολομώντα, προκειμένου να την προφυλάξει από τους έχθρους²¹. Αντίθετα, το Β' Μακκαβαίων (2,4-5) αναφέρει ότι ο Ιερεμίας την έκρυψε στο όρος Νέμπο, στο ίδιο σημείο όπου ετάφη ο Μωϋσής, μέχρι τη στιγμή που ο Θεός θα την αποκαλύψει και πάλι στους πιστούς του. Στο ίδιο πνεύμα η ραβδινική γραμματεία αναφέρει:

«Ἡ ἱερὴ Κιβωτός, ἡ στήλη τοῦ θυμιάματος καὶ ἡ ἱερὴ σκινὴ μεταφέρθηκαν ἀπὸ ἓναν ἄγγελο στὸ ὄρος, ἀπ' ὅπου λίγο πρὶν ἀπὸ τὸν θάνατό του ὁ Μωυσῆς ἀντίκρουσε τὴ Γῆ τῆς Ἐπαγγελίας. Ἐκεῖ ὁ Ἱερεμίας βρῆκε ἓνα σπήλαιο, στὸ ὁποῖο ἔκρυψε ὅλα αὐτὰ τὰ ἱερά ἀντικείμενα. Τὸν προφήτη ἀκολούθησαν ὀρισμένοι ἀπὸ τὴ συνοδεία του γιὰ νὰ σημειώσουν τὸν δρόμο πρὸς τὸ σπήλαιο, ὅμως ἀκόμα καὶ τώρα δὲν μποροῦν νὰ τὸ βροῦν. Ὅταν ὁ Ἱερεμίας ἄκουσε τὴν πρόθεσή τους, τοὺς ἐπέκρινε γιὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι νὰ παραμείνει κρυφὸ τὸ μέρος μέχρι τὴ λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τότε ὁ Θεὸς θὰ κάνει αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα ὁρατά»²².

Οἱ διάφοροι ἐρευνητές πὺ τοποθετήθηκαν στὸ ζήτημα τῆς ἐξαφάνισης τῆς Κιβωτοῦ βασίστηκαν κατὰ κύριο λόγο στὰ χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ ὁποῖα παρέχουν ὅμως ἀμυδρὲς πληροφορίες σχετικά μὲ τὴν τύχη τῆς. Ὁ Gutman προσπάθησε νὰ λύσει τὸ

πρόβλημα διαχωρίζοντας τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης σὲ δύο διαφορετικὰ ἀντικείμενα. Σύμφωνα μὲ τὴ θεωρία του, ἡ Κιβωτός, τὴν ὁποία κατεῖχε ὁ Δαυῖδ δὲν μεταφέρθηκε ποτὲ ἀπὸ τὸν Σολομώντα στὸν ὀμώνυμο Ναό. Ὁ βασιλιάς Δαυῖδ χρειαζόταν ἓνα ἰδιαίτερο θρησκευτικὸ σύμβολο τῆς ἐνότητας τῶν διαφόρων φυλῶν καὶ ἡ Κιβωτὸς χρησιμοποιήθηκε γιὰ αὐτὸν τὸν λόγο. Ὁ Σολομώντας, ὅμως, μετὰ τὴ συνένωση τῶν φυλῶν, δὲν εἶχε ἀνάγκη πλέον ἀπὸ ἓνα τέτοιο σύμβολο, ὁπότε δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποίησε ποτὲ τὴ συγκεκριμένη Κιβωτὸ. Ἀντίθετα, παρουσιάζεται ὡς ὁ πρῶτος βασιλιάς, ὁ ὁποῖος κατὰ κάποιον τρόπο εἰσήγαγε τὸν πολυθεϊσμὸ στὴ λατρεία.

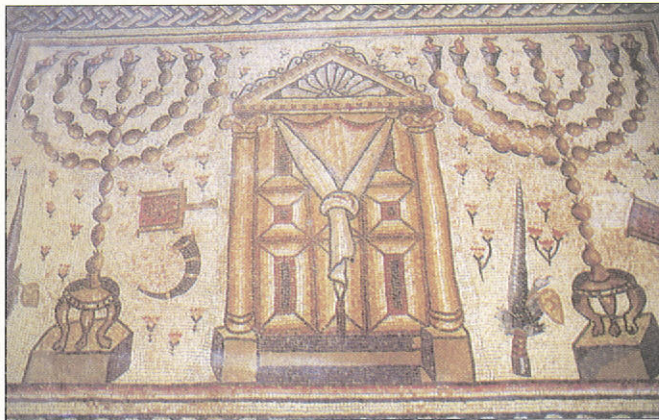
Ἐπίσης, ἡ περιγραφή τῆς Κιβωτοῦ, ἡ ὁποία τοποθετήθηκε στὸ Ἅγιο τῶν Ἁγίων τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα, δὲν ταυτίζεται μὲ αὐτὴν πὺ ἀναφέρεται στὴν Κιβωτὸ τοῦ Δαυῖδ στὴ Σηλώ. Ἡ Κιβωτὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα ἀποτελεῖ, κατὰ τὸν Gutman, ἓνα νέο «ἱερό» ἀντικείμενο, τὸ ὁποῖο πιθανῶς ἀπώλεσθη μὲ τὴν καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ.

Ὁ Haran²³ ἀνάγει τὴν ἀπώλεια τῆς Κιβωτοῦ στοὺς χρόνους τῆς βασιλείας τοῦ Μανασσῆ. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀποψή του, ὁ Μανασσῆς εἶναι ὁ πρῶτος βασιλιάς πὺ ἀπάστηκε ξένες θεότητες, τὶς ὁποῖες καὶ εἰσήγαγε στὴ λατρεία τοῦ Ναοῦ²⁴. Πράγματι, ἔκτισε βω-

μοὺς καὶ ἀφῆρωσε θησαυροὺς στοὺς θεοὺς Βαάλ καὶ Ἀσερᾶ²⁵. Τὸ ὁμοίωμα δὲ τῆς Ἀσερᾶ τοποθετήθηκε στὸν Ναὸ τοῦ Σολομώντα, στὸ σημεῖο ὅπου παλαιότερα βρισκόταν ἡ Κιβωτὸς τῆς Διαθήκης. Μετὰ ἀπὸ 40 χρόνια ὁ Ἰωσίας μετέφερε τὸ ὁμοίωμα τῆς Ἀσερᾶ καὶ τὸ ἔκαψε στὴν κοι-

λάδα τῶν Κέδρων, ἐνῶ ἡ Κιβωτὸς εἶχε ἤδη ἀπωλεσθεῖ²⁶.

Ὁ Crotser²⁷ ἦταν ὁ πρῶτος ἐρευνητής, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίστηκε ὅτι ἀνακάλυψε τὴ χαμένη Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης. Βασιζόμενος στὴν ἐργασία τοῦ Frederick Futterer ἐστίασε τὴν ἐρευνά του στὸ ὄρος Νέμπο, «ἀνακάλυψε» τὴν Κιβωτὸ, τὴν ὁποία καὶ ἀποτύπωσε σὲ ἔγχρωμες φωτογραφίες. Ὁ Frederick Futterer εἶχε ἐξερευνήσει τὸ ὄρος Νέμπο καὶ τὸ παραπλήσιό του ὄρος Πισγκά, στὴν ἐρευνά του γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Κιβωτοῦ. Δὲν ἰσχυρίστηκε ὅτι τὴ βρῆκε, ἀλλὰ ὑποστήριξε ὅτι βρῆκε μιὰ ἐπιγραφή στὸ τεῖχος ἑνὸς βραχίονος περάσματος, τὴν ὁποία ἀποτύπωσε

Ἀναπαράσταση τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης στὸ μουσαεῖο τῆς Συναγωγῆς Hamat στὴν Τιβεριάδα (Hamat Tiberias National Park).

φωτογραφικά και την έφερε προς εξέταση στα εργαστήρια του Hebrew University. Σύμφωνα με τον Crotser, στην επιγραφή αναγραφόταν ότι: «*Ἐδῶ κείτεται ἡ χρυσή Κιβωτός τῆς Διαθήκης*». Η επιγραφή αυτή αποτέλεσε τὴ βάση τῆς ἔρευνας τοῦ Crotser. Τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1981 μετέβη στὸ ὄρος Νέμπο, στὴν Ἰορδανία, γιὰ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφές, με σκοπὸ τὴν ἀνεύρεση τῆς Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης. Ἐκεῖ ἀνακάλυψε ἓνα μονοπάτι –πέρασμα– ποὺ τὸν ὁδήγησε σὲ ἓνα μικρὸ δωμάτιο, ὅπου ὁ Crotser εἶδε ἓνα μικρὸ χρυσὸ παραλληλόγραμμο κιβώτιο, τὸ ὁποῖο ἰσχυρίστηκε ὅτι ἦταν ἡ *Κιβωτός τῆς Διαθήκης*. Οἱ ἐξερευνητὲς δὲν ἄγγιξαν τὸ κιβώτιο, ἀλλὰ τὸ μέτρησαν (62x37x37 ἐκ.). Στὴ γωνία τοῦ δωματίου ὑπῆρχαν μικρὰ δέματα καλυμμένα με γάζες, στὰ ὁποῖα ὁ Crotser ὑπέθεσε ὅτι ἦσαν δύο χερουβεῖμ, τὰ ὁποῖα παλαιότερα εἶχαν τοποθετηθεῖ πάνω στὴν Κιβωτό. Ὡστόσο, δὲν τὰ ἄγγιξε. Δίπλα στὸ κιβώτιο ὑπῆρχαν ξύλινοι βραχίονες καὶ χρυσοὶ δακτύλιοι. Ὁ Crotser φωτογράφησε τὰ εὐρήματα καὶ ἀποχώρησε. Ἀκολούθως, ἀπευθύνθηκε στὶς ἀρχές τῆς Ἰορδανίας γνωστοποιώντας τους τὴν ἀνακάλυψή του. Ἡ Ἰορδανικὴ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία δὲν ἔδειξε κανένα ἐνδιαφέρον, γεγονός ὅμως τὸ ὁποῖο ἔκανε τὸ ἴδρυμα UPI στὸ Κάνσας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ζητήσῃ νὰ ἐξετάσῃ τὶς φωτογραφίες. Στὸ αἶτημα τοῦ ιδρύματος ὁ Crotser ἀρνήθηκε, προβάλλοντας τὴν ἀκόλουθη ἀστεία δικαιολογία: ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ περιεχόμενο τῶν φωτογραφιῶν ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὸν Λονδρέζο τραπεζίτη David Rothschild!

Ὁ ἀρχαιολόγος Horn²⁹, παρόλο ποὺ ποτὲ δὲν πίστεψε τὸν ἰσχυρισμὸ τοῦ Crotser γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς χαμένης Κιβωτοῦ, κατάφερε νὰ τὸν μεταπεισῃ –καὶ προφανῶς νὰ ξεχάσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ(!)– καὶ νὰ τοῦ δείξῃ τὸ ὑλικὸ τῶν φωτογραφιῶν. Δυστυχῶς, οἱ περισσότερες ἐκτυπώθηκαν χωρὶς νὰ δείχνουν τίποτα. Ὡστόσο, δύο παρουσίαζαν ἓνα

δωμάτιο με ἓνα μικρὸ κιβώτιο στὸ μέσον. Ὁ Horn, ἀφοῦ πρῶτα μελέτησε ἐξονυχιστικὰ τὶς δύο αὐτὲς φωτογραφίες, κατέληξε: «*Δὲν γνωρίζω τί εἶναι αὐτὸ τὸ ἀντικείμενο, ὅμως οἱ φωτογραφίες μεῖψαν ὅτι δὲν εἶναι ἀρχαῖο κειμήλιο, ἀλλὰ ἓνα σύγχρονο κατασκευάσμα, με διακοσμητικὰ στοιχεῖα κατασκευασμένα ἀπὸ μηχανὴ καὶ μεταλλικὴ ἐπένδυση*».

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ἔξοδος 25,10-22.
2. Ἔξοδος 37,1-9.
3. Ἔξοδος 25,10.
4. Α' Βασιλειῶν 4,4.
5. Λευϊτικὸ 16,2, Ἀριθμοὶ 4,15, 19, 20.
6. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ 6,12-16.
7. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ 3,15-17.
8. Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ 18,1, Α' Βασιλειῶν 3,3.
9. Α' Βασιλειῶν 4,5-22.
10. Α' Βασιλειῶν 4,5.
11. Τερεμίας 26,6-9.
12. Α' Βασιλειῶν 7,1.
13. Β' Βασιλειῶν 6,2-17.
14. Α' Βασιλειῶν 8,6.
15. Ἔξοδος 25,17.
16. Κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ ἐξιλασμοῦ ὁ ἀρχιερέας εἰσερχόταν στὸ Ἅγιο τῶν Ἁγίων τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομώντα, ἐρχόταν σὲ ἄμεση ἐπαφή με τὴν Κιβωτὸ τῆς Διαθήκης, τὸν θρόνο τοῦ Παχβέ, ὁ ὁποῖος καλυπτόταν ἀπὸ ὀμίχλη. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὁ ἀρχιερέας ζητοῦσε ἀπὸ τὸν Παχβέ ἄφεση ἁμαρτιῶν. Τὸ αἷμα ἀπὸ τὴ θυσία τοῦ ζώου, ποὺ ὁ ἀρχιερέας διασκόρπιζε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Ἁγίου τῶν Ἁγίων, ἦταν τὸ καθαρτήριο τῶν ἀνθρώπων ἁμαρτιῶν.
17. Τερεμίας 3,16.
18. Β' Παραλειπομένων 33,7.
19. Δ' Βασιλειῶν 25, 13-17, Τερεμίας 52, 17-23.
20. Τερεμίας 31,31-34.
21. Schekalim 6,1-2, Yoma 53-54.
22. The Legends of the Jews, 320-321.
23. Haran, M.: 1963, 46-58.
24. Δ' Βασιλειῶν 21, 4-5.
25. Δ' Βασιλειῶν 23,4.
26. Δ' Βασιλειῶν 23,6.
27. Biblical Archaeology Review, 1983, 66-69.
28. Ὁ Horn ἦταν ὁ ὑπεύθυνος τῶν ἀνασκαφῶν ποὺ πραγματοποιήσῃ στὸ Andrews University στὸ Tell Hashbon, τὸ ὁποῖο βρίσκεται 4 μίλια βορειοανατολικὰ τοῦ ὄρους Νέμπο. Εἶναι ὁ συγγραφέας 12 βιβλίων καὶ 800 ἀρθρῶν.
29. Ὁπ.π., 1983, 58-61.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Τοῦ Ἀρχιμανδρίτου Χρυσοστόμου Τριανταφύλλου

ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤ' ΛΟΥΚΑ (21 Ὀκτωβρίου 2001)
(Λουκ. η', 27-39)

Ὁ Χριστὸς δὲν θέλει νὰ σύρεται πίσω Του, ἔστω καὶ μὲ τὴ θέλησή του, ὁ ἄνθρωπος τῆς χώρας τῶν Γεργεσηνῶν, τὸν ὁποῖο ἔλευθέρωσε ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ διαβόλου.

Τοῦ συνιστᾶ νὰ ἐπιστρέψῃ στὸν οἶκο του, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ διηγεῖται ὅσα τοῦ ἔκαμε ὁ Θεός, γιὰ νὰ διατηρῆ νωπὴ στὴ μνήμη του τὴν εὐεργεσία καὶ νὰ οἰκοδομῆ μὲ τὴ μαρτυρία του καὶ τοὺς ἄλλους. Θυμίζει αὐτὸ τὸ διακόνημα τὰ τῶν ψαλιῶν:

«Θὰ σὲ δοξάσω καὶ θὰ σ' εὐχαριστήσω, Κύριε, μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου καὶ μὲ ὅλη τὴ δύναμη τῆς ψυχῆς μου θὰ διηγηθῶ ὅλα τὰ θαυμαστά ἔργα τῆς πατρικῆς προνοίας, ποὺ ἔδειξες καὶ σὲ μένα» (Ψαλμ. θ', 2).

«Θὰ κάμω γνωστὸ τὸ ὄνομά Σου στοὺς ἀδελφοὺς μου, ἐν μέσῳ μεγάλης συνάξεως θὰ Σε ὑμνήσω» (Ψαλμ. κα', 23).

Ἐνῶ ὅμως καὶ ἡ ἄψυχη δημιουργία κηρύττει τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ, «οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ» (Ψαλμ. ιη', 2), ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος πολλὰς φορές σιωπᾶ καὶ ἐπιβάλλει μάλιστα τὴ σιωπὴ.

Χαρακτηριστικὸ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου, οἱ ὁποῖοι εὐρέθησαν κατηγορούμενοι, ἐπειδὴ ἐκήρυτταν τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἀνάστασή Του. Ἀπειλήθηκαν καὶ διατάχθηκαν ἀπὸ τὸ Ἰουδαϊκὸ Συνέδριο «τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ» (Πράξ. δ', 18) «μηδὲν ἀνθρώπων» (Πράξ. δ', 17).

Νᾶχε δίκιο, ἄραγε, ὁ ἀντὴρως τοῦ Ντοστογιέφσκι, ὅταν περιέγραφε στὸ Ὑπόγειο τὸν ἄνθρωπο ὡς ἓνα δίποδο πλάσμα χωρὶς καμία αἴσθησι εὐγνωμοσύνης;

Στὴν Ἐκκλησία μαθαίνουμε, ὡστόσο, τὸ εὐχαριστιακὸ-ὁμολογιακὸ ἦθος ἀπ' τὰ πρῶτα μας δῆματα... Στὸ βάπτισμά μας ὁ ἱερεὺς λέγει πρὸς τὸ Χριστό: «...οὐ γὰρ ἔφερες, Δέσποτα, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Σου, θεάσθαι ὑπὸ τοῦ διαβόλου τυραννιζόμενον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἦλθες καὶ ἔσωσας ἡμᾶς. Ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν, κηρύττομεν τὸν ἔλεον, οὐ κρύπτομεν τὴν εὐεργεσίαν».

Μακάρι νὰ μᾶς δώριζε ὁ Θεὸς τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ θεραπευθέντος πρωταγωνιστοῦ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς (Λουκ. η', 39)!

ΚΥΡΙΑΚΗ Ζ' ΛΟΥΚΑ (26 Ὀκτωβρίου 2001)
(Λουκ. η', 41-56)

Στὴν περίπτωση τῆς θεραπείας τῆς αἰμορροῦσης γυναικὸς παρουσιάζεται ἓνας ἄλλος τρόπος ἐπικοινωνίας. Ἐκεῖνος τοῦ ἀγγίγματος «Κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἄψωμαι, σωθήσομαι», ἐπίστευε ἡ γυναίκα.

«Ἦψατό μου τίς», διεπίστωνε ὁ Χριστός.

Σίγουρα ὅμως αὐτὸ τὸ ἀγγίγμα ξεπερνοῦσε τὰ ὅρια τὰ συνήθη τῆς τυπικότητος. Ἦταν ἀγγίγμα ψυχῆς! Ἰκανὸ νὰ ἀντλήσῃ δύναμη ἀπὸ τὴν ἀκένωτη θεϊκὴ πηγὴ. Ἄπτω σημαίνει ἐγγίζω, ἀλλὰ καὶ ἀνάπτω!

«Ἐγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἐξ ἐμοῦ», δεβαιώνει ὁ Ἰησοῦς.

Ἡ ἀνταπόκριση τοῦ Κυρίου, ἀνάλογη μὲ τὴ λαχτάρα τῆς ἀψαμένης γυναικὸς...

Δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι αὐτὸ τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα ἔχει ὀρισθεῖ νὰ διαβάξεται στὶς μῆνες γυναικῶν μαρτύρων...

Ἐνα ἀμέτρητο πλῆθος ἀκολουθοῦσε τὸ Χριστό. Ὅχλος, ποὺ τὸν συνέθλιβε κατὰ τὴ μαρτυρία τῶν μαθητῶν. Μία μάζα μὲ μειωμένη αὐτοσυνειδησία, ἡ ὁποία στερεῖται τὴ δυνατότητα κατανοήσεως καὶ οὐσιαστικοῦ διαλόγου, ποὺ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸ φαῖνεσθαι καὶ ὄχι γιὰ τὸ εἶναι, ποὺ προσπαθεῖ νὰ ἐπιβληθῆ μὲ τὸν ὄγκο τῆς καὶ τὴν ταχύτητά της, ποὺ ἀντιστέκεται σ' Ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ, ὅταν προσπαθῆ νὰ ξεχωρίσῃ ἀνάμεσά της ἓνα πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ξέρει νὰ πιστεύῃ, νὰ ἀγαπᾶ, νὰ ἐγγίξῃ, νὰ σιωπᾶ...

Ὁ Χριστὸς ἐπιθυμεῖ νὰ Τὸν ἀγγίξομε μὲ τὴ διάθεση τῆς γυναικὸς. Μᾶς ἀγγίζει ὅμως κι Ἐκεῖνος! Δὲν εἶναι ἄσαρκος καὶ ἀπρόσιτος.

«Ἐγγίσατε τὸν Θεὸν καὶ ἐγγιεῖ ἡμῖν» (Ἰακ. δ', 8).

Ἄπτεται τῶν χειλέων μας μέσα ἀπ' τὸ ἅγιο Ποτήριο καὶ κατεβαίνει «εἰς πάντας ἀρμούς, εἰς νεφρούς, εἰς καρδίαν...».

Ἄν θέλομε ν' ἀκούσομε ἀπ' τὰ χεῖλη Του τὸ «θάρσει, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε», πρέπει στὶς μεταξὺ μας σχέσεις καὶ στὴν ἐπικοινωνία μαζί Του νὰ μάθομε αὐτὴ τὴ σιωπηλὴ καὶ συνάμα ζεστὴ γλώσσα τοῦ ἀγγίγματος... τῆς καρδιάς...

Πότε, μὰ πότε ἐπιτέλους;

Στὴν καθημερινὴ ζωὴ οἱ ξενικὲς λέξεις δίνουν καὶ παίρνουν. Flash, look, star, bam zoom, pub, camera, show! Λέξεις μονοσύλλαβες, κοφτές, πὸν αἰφνιδιάζουν τὸ μυαλὸ καὶ κόβουν τὴν ἡσυχὴ ροὴ τοῦ λόγου. Αὐτὲς οἱ λέξεις πὸν ἀκοῦμε τόσο συχνά, μὲ τὴν αἰνιγματικὴ συντομία τους, μᾶς φέρνουν στὸν κόσμον τῶν καινούργιων εἰδώλων. Δηλώνουν τὸ ἄμεσο, τὸ αἰσθητό, τὸ ἄχρονο, τὸ ἄναρθρο, τὸ χονδροειδές, τὴν ἀσύνθετη γνώση, τὸ κομματιασμένο βίωμα... Ξεπετιοῦνται ἀπότομα, βίαια, χωρὶς δέαιμο μὲ τὸ παρελθὸν καὶ τὴν ἱστορία του. Χωρὶς συσχετισμὸ μὲ τὸ μέλλον καὶ τὰ σχέδιά του...

– Πότε τὸ «ο'key» θά... μάθουμε νὰ τὸ λέμε «ἐντάξει», πότε τὸ «Hi» θά μάθουμε νὰ τὸ λέμε «γεια», πότε τὸ «tsao» θά παραχωρήσει τὴ θέση του στὸ ἑλληνικό...τερο (!) «γεια-χαρά»;

– Πότε, μὰ πότ' ἐπιτέλους θ' ἀπαλλαγῆ τὸ ρωμεικό ἀπὸ τῆς ξενομανίας καὶ ξενολατρίας τὸν ἰό;

Εἶθε καὶ ἡμεῖς, ὁμοίως...

Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο. Στὴ Γαλλία ὁ βιασμὸς τῆς γλώσσας προεκάλεσε τὴ σθεναρὴ ἀντίδραση τῆς ἀκαδημίας, πὸν γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἐκήρυξε γενικὸ συναγεμῶ. Στὸ σχετικὸ ἀνακοινωθέν τῆς –πὸν ἀναφέρεται στὴν κακοποίηση τῆς γλώσσας, φυσικά καὶ στὰ ραδιοτηλεοπτικὰ λάθη– διατυπώνεται ἡ θέση ὅτι δὲν ἐναντιώνεται στὴ χρησιμοποίηση μιᾶς γλώσσας σφριγηλῆς, μὲ παλμό, πὸν ὅπωςδήποτε ἐξελίσσεται καὶ πλουτίζεται, ἂν χρειάζεται, μὲ ξένες λέξεις καὶ ἴσως μὲ ὀρισμένους νεολογισμούς. Ἀντιτίθεται ὅμως στὴ λαθεμένη ἔκφραση, στὴν προχειρότητα, στὴ βαρβαρότητα καὶ στὸ σολοικισμό, σὲ προφορὰ πὸν γίνεται ἀπὸ ἰδιοτροπία τοῦ ἐκφωνητῆ. Πρόκειται –τονίζεται στὴν ἀνακοίνωση– γιὰ μιὰν εἰσβολὴ ἀπὸ λέξεις παράξενες πὸν τείνουν ν' ἀλλοιώσουν τὴ γλώσσα.

Παρήγορη πέρα γιὰ πέρα ἡ θέση –ἀκριδέστερα, ἢ ἀντίθεση– τῆς γαλλικῆς ἀκαδημίας. Παίξει τὸ ρόλο τοῦ σέλαος στὴν ἀτέλειωτη πολιτικὴ νύχτα τῆς ὑποκουλτούρας. Σὲ τέτοιου εἶδους κινήσεις ἐπιβάλλεται ὁ μιμητισμὸς.

Βγάζει δὲν βγάζει εἶδηση!

Ἐνα μόνον ἀπόσπασμα ἀπὸ εὐγλωττὴ ἐπιστολὴ πὸν δημοσιεύθηκε σὲ ἡμερησία ἐφημερίδα μεγάλῆς κυκλοφορίας δημοσιεύουμε, καλώντας τὸν ἀναγνώστη σὲ μελέτη προσεκτικὴ:

«...Ὅταν ἀπεγνωσμένοι γονεῖς παιδιῶν πὸν ἐγκατέλειψαν σπουδές, ἐργασία, σταδιοδρομία, φίλους, ἐνδιαφέροντα, ὄνειρα καὶ φιλοδοξίες καὶ πὸν κάθονται ὀλημερίς ἀκίνητα, “διαλογιζόμενα”, μουρμουρίζοντας κάποιο μάντρα ζητοῦν βοήθεια ἀπὸ τὸν Τύπο, παίρνουν πολλὲς φορὲς τὴν ἀπάντηση ὅτι τὸ γεγονός δὲν “βγάζει” εἶδηση, ἐφ' ὅσον δὲν περιέχει ναρκωτικά, πορνεία, ὁμοφυλοφιλία, βιαιοπραγίες, φόνους καὶ ἄλλες ἀξιόποινες πράξεις. Ἴσως νὰ ἔχουν καὶ δίκιο αὐτοὶ οἱ δημοσιογράφοι, ἀφοῦ ἡ νομοθεσία ἀπαγορεύει νὰ σκοτώσεις τὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν προβλέπει τὴ δολοφονία τῆς ψυχῆς. Ἀπαγορεύει τὴν πορνεία τοῦ σώματος, ἀλλ' ἐπιτρέπει τὴν ἐκπόρνευση τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ πνεύματος, μὲ δηλητηριώδη πνευματικὰ προϊόντα στὸ ὄνομα τῆς ἐλεύθερης διακίνησης τῶν ιδεῶν...».

Πάλιν καὶ πολλάκις τὸ θέμα ἔχει ἀπασχολήσει γραπτὰ ἢ προφορικὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους. Κι ἐπιστολὲς παιδιῶν καὶ γονιῶν ἔχουν δημοσιευθεῖ, πὸν μαρτυροῦν τοῦ λόγου τὸ ἀσφαλές. Δὲν πιστεύουμε ὅτι θά βρεθῆ ἀναγνώστης νὰ μᾶς κατηγορήσει γιὰ μηρυκασιμὸ. Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι ἰδιαίτερος εὐγλωττο. Εὐελπιστοῦμε νὰ παίξει τὸ ρόλο λυδίας λίθου γιὰ τὴ συνείδηση τοῦ καθενός. Βγάζει, δὲν βγάζει εἶδηση...

Ἡ νέα φωνὴ τοῦ Στίβεν Χόκινγκ...

Τὸ διαβάσαμε σ' ἐγκριτὴ ἐφημερίδα καὶ τὸ ἀπολαύσαμε: Μὲ νέα ἠλεκτρονικὴ φωνὴ «μιλάει» πλέον ὁ μεγάλος Βρετανὸς ἀστροφυσικὸς Στίβεν Χόκινγκ καὶ μάλιστα ὁ ἦχος τῆς ἔχει καὶ «χρῶμα» καὶ τὴ σωστὴ προφορὰ! Τὸ πρόγραμμα στὰ κομπιούτερ, πὸν τὸν συνδέει μὲ τὴν προσωπικὴ του ζωὴ, τοὺς φοιτητὲς του, τὰ βιβλία του καὶ τοὺς ἀγαπημένους του, ἀλλάζει.

Εἶχε κι αὐτὸ τὸν... καημὸ ἢ καθηλωμένη σὲ ἀναπηρικὴ πολυθρόνα βουβὴ διάνοια: Τὸ συνθεσάιζερ μὲ τὸ ὁποῖο μετατρέπεται σὲ ἦχο ἢ σκέψη του, εἶχε... προφορὰ ἀμερικανι-

κή! Κι ό Βρετανός σοφός, πού νά ξεχάσει τήν όξφορδιανή προφορά του;

Πρό μηνών ό καθηγητής πήγε στην Ίνδία και εκεί, στη Βομβάη, ένας πενηντάχρονος πού ειδικεύεται στην ήλεκτρονική άκουστική επικοινωνία, ανέλαβε κι έτοιμάσε για τόν διάσημο άστροφυσικό τó πρόγραμμα πού τελικώς δοκιμάσθηκε πρό διμήνου στο Κέϊ-

μπριτζ. Η νέα «φωνή» του Χόκινγκ είναι πιό ανθρώπινη, χρωματίζεται από συναίσθημα, έπιτρέπει μεγαλύτερη ταχύτητα και πλουσιότερο λεξιλόγιο.

Και τó φιλάδελφον: Ό σοφός καθηγητής διαθέτει τó πρόγραμμα αυτό δωρεάν, σε όσους τó έχουν ανάγκη!

– Εύγε, εύγε, εύγε!

Ό φιλότεχνος παπα-Μάριος Δαπέργολας

Τού Ι.Μ. Χατζηφώτη

Τόν περασμένο Ιούλιο έφυγε από τή ζωή αυτή ό Πρωτοπρεσβύτερος Μάριος Δαπέργολας, ό Κερκυραίος, ό φιλότεχνος εφημέριος τής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος Πλάκας, στην όποία και ύπηρέτησε επί μακράν σειράν έτών. Έχοντας από τó νησί του έντονη καλλιτεχνική και πνευματική παράδοση, ανέπτυξε πλούσια ένδιαφέροντα στον χώρο αυτό κι έγινε συλλέκτης σημαντικού αριθμού αξιόλογων βυζαντινών και μεταβυζαντινών εικόνων και κειμηλίων, καθώς και σπανίων εκδόσεων πού αφήκε στην Ί. Μητρόπολη Κερκύρας και Παξών.

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα τó 1993, όπου και χειροθετήθηκε άναγνώστης από τόν Μητροπολίτη Κερκύρας και άργότερα Οικουμενικό Πατριάρχη Άθηνάγορα. Χειροτονήθηκε τó 1941 σε Διάκονο και τó 1943 σε πρεσβύτερο.

Χρημάτισε μέλος του Δ.Σ. του Τ.Α.Κ.Ε. και πολλών επιστημονικών και άλλων συλλόγων. Έδειξε ξεχωριστή μέριμνα για τή νεότητα και μάλιστα τή σπουδάζουσα πραγματοποιώντας αξιομνημόνευτο κοινωνικό έργο.

Στην Αϊξωνή, τόν άρχαίο δήμο τής Πλυφάδας, οικοδόμησε περικαλλή ναΐσκο άφιερωμένο στον Άκάθιστο Ύμνο σε σχέδια του μεγάλου Νεοέλληνα αρχιτέκτονα Δημήτρη Πικιώνη. Περιλαμβάνει, έκτός από τó παρεκκλήσιο, ξενώνα και έχει χαρακτηριστεί διατηρητέο μνημείο από τó Ύπουργείο Πολιτισμού. Κληροδότησε όλόκληρο τó συγκρότημα στην Ί. Μητρόπολη Κερκύρας και Παξών. Στόν ναό τής Μεταμορφώσεως συγκεντρώνονταν πολλοί Έπτανήσιοι και κυρίως Κερκυραίοι, καθώς έκτός

από τó άρμόνιο, πού είχαν συνήθειε από τó νησί τους, άκουγαν τó κήρυγμα του θείου λόγου από διακεκριμένους ιεροκήρυκες. Στην ένορία του διέμεναν έπιφανείς πολιτικοί άνδρες, όπως ό Πρόεδρος τής Δημοκρατίας, Άκαδημαϊκός Κωνσταντίνος Δ. Τσάτσος, ό βραβευμένος με Νόμπελ ποιητής μας Πάωργος Σεφέρης και άλλοι. Η κηδεία του Σεφέρη έγινε με πάνδημη συμμετοχή τó 1971.

Δίπλα στο ναό, επί Άρχιεπισκόπου Σεραφείμ, λειτούργησε τó «Άρχονταρίκι», νεανικό κέντρο για φοιτητές με παραδοσιακή διακόσμηση, όπου είχαν τήν εύκαιρία να συναντηθούν και ν' ανταλλάξουν άπόψεις. «Ένα στέκι» στην άγκαλιά τής Έκκλησίας, μιá ξεστή γωνιά, ένα πρωτοποριακό δήμα στη νεανική κίνηση τής Άρχιεπισκοπής Άθηνών. Σε μιá περιοχή με σπουδαία μνημεία τής βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου και τó μετόχι του Παναγίου Τάφου επί τής όδου Έρεχθέως. Στην Άθήνα του παλιού καλού καιρού. Ό παπα-Μάριος Δαπέργολας ήταν μιá όλκληρωμένη προσωπικότητα κι ένας λευίτης αξιοσεβαστος, πού ή εκδημία του αφήνει κενό στη μαχόμενη Έκκλησία. Ό άείμνηστος Πρωτοπρεσβύτερος είχε και τó χάρισμα του ύμνογράφου και συνέθεσε ό ίδιος ύμνους. Ένας άκόμη σεβαστός κληρικός τής παλαιάς φρουράς με εύρύτερη πολιτιστική προσφορά έφυγε για τούς ουρανούς. Η κηδεία του έγινε στις 18 Ιουλίου από τόν ναό τής Μεταμορφώσεως. Προεξήρχε ό Σεβ. Μητροπολίτης Κερκύρας και Παξών κ. Τιμόθεος.

Άφησε στους διαδόχους του ιερείς σπουδαία παρακαταθήκη και βαρειά κληρονομιά να συνεχιστεί τó θεάρεστο έργο στην ένορία.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ

στιγμιότυπα

Έκφρασις εὐχαριστιῶν ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Χίου κ.κ. Διονύσιον κατὰ τὴν Τελετὴν τῆς Ὀνοματοδοσίας τοῦ Διονυσίου Ἐνιαίου Ἐκκλ/κοῦ Λυκείου Β. Αἰγαίου, μὲ ἔδραν τὴν Χίον, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε προεξάρχοντος τοῦ Μακαρ. Ἀρχ/που κ.κ. Χριστοδούλου (30.6.2001)

❶ Ἀ' Εὐρω-ἀποστολὴ στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος στὶς Βρυξέλλες (24-27.6.2001)

❷ Ἀπὸ τὴν Εὐχαριστιακὴ Συναξὴ στὶς Κατακόμβες τῆς Μήλου (23.9.2001)

❸ Ἀπὸ τὴν ἐνθρόνιση τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Εἰρηναίου

❹ Κατασκηνώσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ξάνθης

Ειρηνική Έπίσκεψη τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ
Πάσης Ἑλλάδος κ. Χριστοδούλου σὴν Ἐκκλησία τῆς Σερβίας

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΛΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.
Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑ - GREECE
ΤΗΛ.: 7218308, FAX.: 7218336
ISSN 1105-7203

PORT
PAVE
HELLAS

